

PƠNAH KONÒM BOTÊ DÊ

Phần Học-sinh (tiếng Kơho)

Tỉnh: Tuyên Đức, Lâm Đồng

First grade student's Ethics text

OH BOTÂ NÙS NHOM

NIAM

Em Tập Tính Tốt Cho Các Sắc-Tộc

George Irwin

Harriette Irwin

Ơ DỮ DÙL

LỚP MỘT

KWANG LÓGAR AT BỒ BỚTA BOTÊ LỚH GÓLIK

Trung-Tâm Học-Liệu

Bộ Giáo-Dục Xuất-Bản

Lần thứ nhất, 1971: 10,000 cuốn

KOH0

FIRST GRADE

ETHICS TEXT

S.I.L. LIBRARY

Ấn-hành trong khuôn-khổ chương-trình
hợp-tác giữa

Bộ Giáo-Dục

Bộ Phát-Triển Sắc-Tộc

Viện Chuyên-Khảo Ngữ-Học

Cơ-Quan Phát-Triển Quốc-Tế Hoa-Kỳ

tại Việt-Nam

LỜI TỰA

Cuốn sách này đã soạn dựa theo cách trình-bày và nội-dung của cuốn Đức Dục bằng tiếng Việt do Bộ Giáo-Dục xuất-ban.

Một vài sửa đổi nhỏ đã được thực-hiện trong các bài học để những tài-liệu được thích-hợp với văn-hóa của các sắc dân thiểu số.

Khi soạn cuốn sách này chúng tôi giả định rằng các học sinh đã biết đọc và viết tiếng mẹ đẻ.

Mặc dầu học sinh không bị bắt buộc phải đọc tiếng Việt trong cuốn Đức-dục lớp một, chúng tôi đã viết các bài học bằng hai thứ tiếng, để giáo viên có thể đọc các bài tiếng Việt cho học sinh nghe. Bằng cách này, học sinh sẽ được thực hành thêm về chữ Việt đang học trong lớp nói Việt ngữ.

VÀI LỜI NÓI ĐẦU

Những sách giáo khoa song ngữ ở bậc tiểu học được soạn thảo trong chương trình của Bộ Giáo-Dục dành riêng cho các trường Sắc tộc.

Mục đích của những sách này là để bổ túc việc dạy tiếng sắc tộc ở lớp Võ Long, đồng thời để chuyển sang việc học quốc ngữ tại các lớp trên ở bậc tiểu học. Những sách này còn giúp ích cho học sinh học hỏi một cách hiệu quả hơn.

Đề tài trong sách được dịch theo đề tài trong chương trình tiếng Việt, nhưng những hình vẽ đã được vẽ lại và những bài giảng cũng được thay đổi để phù-hợp với phong tục tập quán của đồng bào Sắc tộc.

Ở lớp Một (lớp Năm cũ) học sinh sẽ đọc bài bằng tiếng mẹ đẻ rồi giáo viên sẽ đọc bằng tiếng Việt cho chúng nghe. Ở lớp Hai, học sinh sẽ bắt đầu tập đọc bằng tiếng Việt rồi dần dần chúng có thể đọc những bài ấy một mình.

Trương Văn Đức

Giám-Độc Nha Tiểu-Học
và GDCĐ

Saigon - 1971

T Ờ N G G U M E

TAP I

Oh Bơtê Nùs Nhom Niam

Bơta Bơtê	Blah
1. K'Hông mơ Ha Lác	18
2. Jroh sè is	20
3. Tuh mat is	22
4. Kèr sǒ is	24
5. Bơsoh àò sômpha mơ jǎ jep is . . .	26
6. Ôn rơndap ào sômpha mơ jep	28
7. Srǎ pơar ơn rơndap iòl	30
8. Bơta crap wơl	32
9. Tơmbơh-bơr khin-cha	34
10. Nùs song	36
11. Đơs ngan	38
12. Gơs sàng-goh sòng geh pran-kòldang	40
13. Srǎ pơar ơn rơndap niam	42
14. Bơta crap wơl	44

TAP II

Broǎ Tom Oh Tom Hiu Nhǎ

15. Bèp lòt lờh broǎ	48
16. Mè lờh broǎ	50
17. Sèn-gàr kòn sau	52
18. Ha Lác kòp	54
19. Bơto kòn	56
20. Bèp rcang lờh wơl mpông	58

Bđta Bđtê	Blah
21. Bđta crap wđl	60
22. Lđh chò-hòp nùs òng mò	62
23. Dòn bđr mè bẹp	64
24. Git jđnau gowèt mđ mè bẹp	66
25. Tđmbđh-bđr git jđnau mđ bi ur bi klau 68	
26. Dong mè bẹp	70
27. Dong bẹp tuh dà đê chi	72
28. Sền-gàr oh đê	74
29. Bđta crap wđl	76

TAP III

Broă Tom Oh Tom Klòng Bđtê

30. Cau bđto jđh nùs bđto-sđr	80
31. Kòn gđboh đê cau bđtê	82
32. Kì ngam mđ dòn jđnau cau bđto	84
33. Kòn gđboh đê cau bđto	86
34. Kòn gđboh bal mđ gđp	88
35. Ai bal phan nhđl cau bđyô in	90
36. Nhđl gđtomsđr bal	92
37. Nhđl song-ring	94
38. Bđta crap wđl	96
39. Khoai bông-bi	98
40. Tũ rđndap tap sềng	100
41. Sang sră tom bài	102
42. Lik choh hđ bđđih	104
43. Sền gàr ală cđnòng	106
44. Sền gàr lđh gđh đđrđng	108
45. Bđta crap wđl	110

Bđta Bđtê	Blah
46. Sền gàr sră pđar mđ phan lđh broă tom klòng	112
47. Sền gàr gđh tđrlung dà	114
48. Tiah lốt è, lốt đđm	116
49. Sền gàr gđh hiu jă brê	118
50. Băñ lđh tđrlah pđnggàr	120
51. Băñ pic bđkào, đđrpă chi	122
52. Bđta crap wđl	124

TAP IV

Tom Gùng

53. Lốt đah ma	128
54. Băñ nhđl tom gùng	130
55. Lốt gan gùng	132
56. Băñ đđnđ tđnhial đê cau pă-le	134
57. Tuh thul tom gùng bđ ngan	136
58. Bđta crap wđl	138
59. Tũ lốt rđndeh Lambreta	140
60. Lốt rđndeh băñ ntào đê ntùng gđ	142
61. Hào rđndeh băñ tđlik tđ đah bđđih	144
62. Rđndeh đm đđh gen sềng mù guh	146
63. Ò di jă hođang nhđt tam	148
64. Bđta crap wđl	150

M Ụ C - L Ụ C

CHƯƠNG I Em Tập Tính Tốt

	Trang
1. Hồng và Lạc	18
2. Đánh răng lấy	20
3. Rửa mặt lấy	22
4. Chải đầu lấy	24
5. Thay quần áo và mang dép lấy	26
6. Xếp đặt mùng, mền, chiếu và quần áo	28
7. Xếp sách vở gọn-gàng	30
8. Bài ôn	32
9. Nói-năng mạnh-dạn	34
10. Thật thà	36
11. Nói thật	38
12. Có sạch-sẽ mới khỏe mạnh	40
13. Sách vở xếp đúng chỗ	42
14. Bài ôn	44

Chương II Bổn-phận Em Trong Gia-đình

15. Ba làm việc	48
16. Má làm việc	50
17. Trông-nom con cái	52
18. Lạc đầu	54
19. Dạy con	56

	Trang
20. Ba sữa-sang nhà cửa	58
21. Bài ôn	60
22. Làm vui lòng ông bà	62
23. Vâng lời cha mẹ	64
24. Lễ-phép với cha mẹ	66
25. Nói-năng lễ-phép với anh chị	68
26. Giúp đỡ cha mẹ	70
27. Giúp cha tưới cây	72
28. Coi-sóc em nhỏ	74
29. Bài ôn	76

Chương III
Bốn-phần Em Ở Học-đường

30. Dạy-dỗ	80
31. Thương yêu học trò	82
32. Kính-trọng và vâng lời thầy	84
33. Yêu mến thầy	86
34. Thương-yêu nhau	88
35. Nhường đồ chơi cho bạn	90
36. Chơi chung hòa-thuận	92
37. Chơi thắng-thần	94
38. Bài ôn	96
39. Chào cờ	98
40. Lúc sắp hàng	100
41. Bỏ giấy vào giỏ	102
42. Ra ngoài nhỏ	104
43. Giữ-gìn bàn ghế	106
44. Giữ tường sạch	108

	Trang
45. Bài ôn	110
46. Giữ-gìn sách vở và học-cụ nhà trường	112
47. Giữ giếng nước sạch	114
48. Đi tiêu, đi tiêu có nơi	116
49. Giữ nhà tiêu sạch	118
50. Không phá hàng rào	120
51. Không hái hoa, bẻ cây	122
52. Bài ôn	124

Chương IV
Ngoài Đường

53. Đi bên phải	128
54. Không Nô-giôn ngoài đường	130
55. Băng qua đường	132
56. Không chế riều người tàn-tật	134
57. Đổ rác ra đường bần lăm	136
58. Bài ôn	138
59. Khi đi xe lam	140
60. Đi xe không đứng ở bậc lên xuống	142
61. Đi xe không thò tay ra ngoài	144
62. Xe ngừng hẳn, hãy lên xuống	146
63. Không đi trên bồn cỏ	148
64. Bài ôn	150

TẬP I

OH BỜ TÊ NỪ NHỜM NIAM

Chương I

Em Tập Tính Tốt

1. K'HÔNG MỞ HA LẶC
Hồng Và Lạc

K'Hông

Hồng

Ha Lặc

Lạc

2. JROH SỀ IS

Đánh Răng Lấy

3. TUI MAT IS

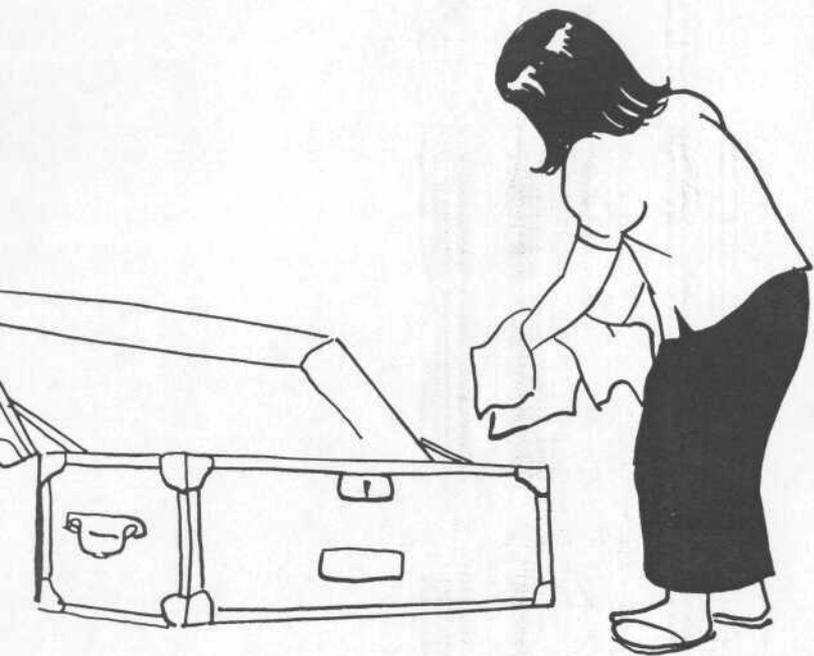
Rửa Mặt Lây

4. KÈR SỔ IS
Chải Đầu Lấy

5. BỚCH ÀO SÔMPHA MƠ JĂ JEP IS

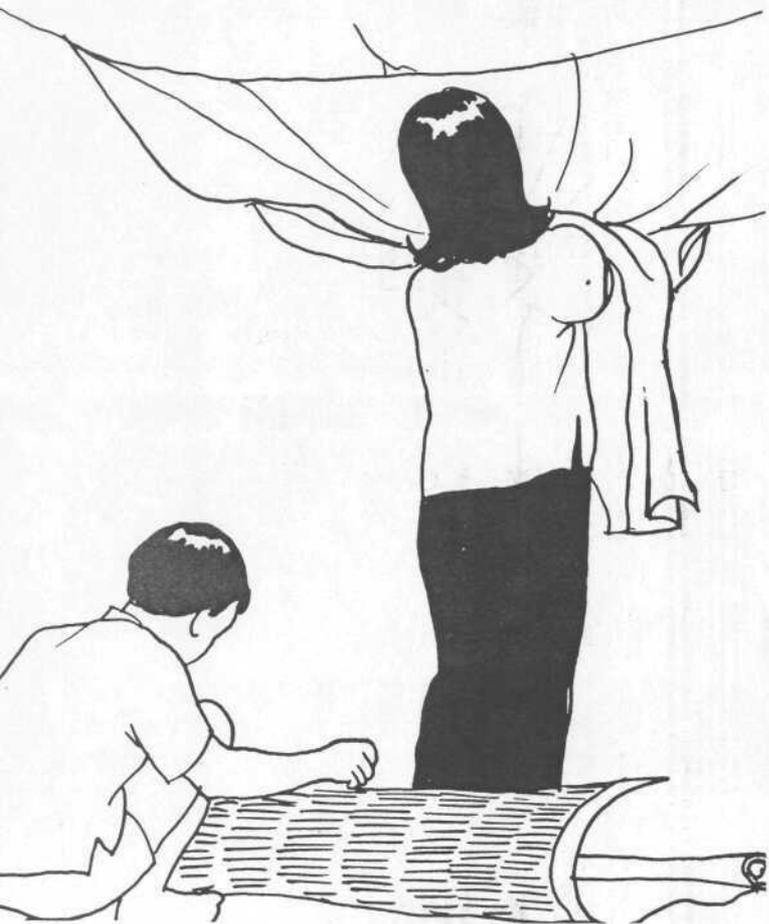

Thay Quần Áo Và Mang Dép Lấy

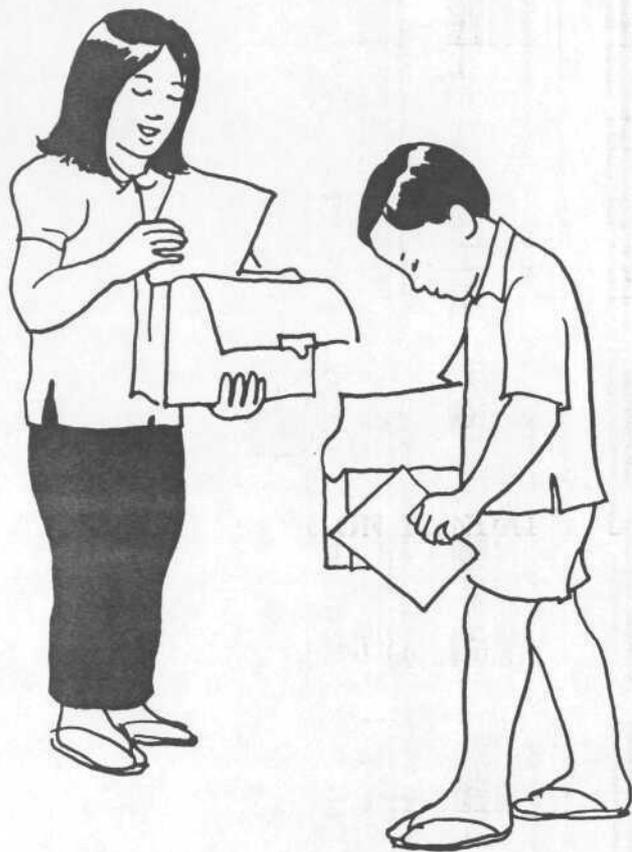
1. ƠN RONDAP NIAM ÀO SÔMPHA MỎ JEP

Xếp Đặt Mùng, Mền, Chiếu Và Quần Áo

7. SRĂ PÒÀR ƠN RÒNDAP IÒL

Xếp Sách vở Gọn-gàng

8. BỚTÁ CRÁP WỜL

Git lờ is

He tũ dòng git jak chàì,
Ò kôn pôn-jê cau sùm,
Jroh sề, kèr sỡ, gỡ ào,
Tê he lờ is niam niam.

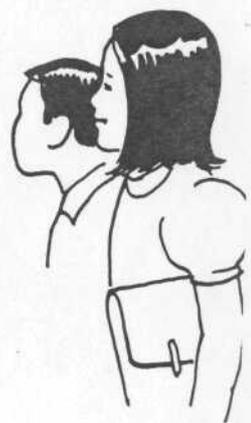
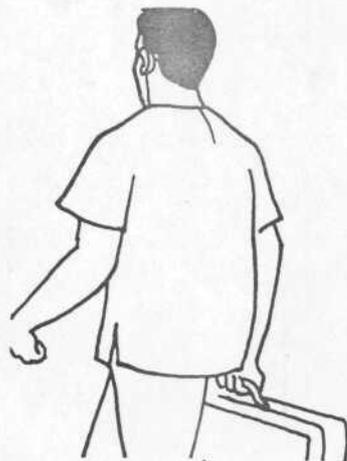
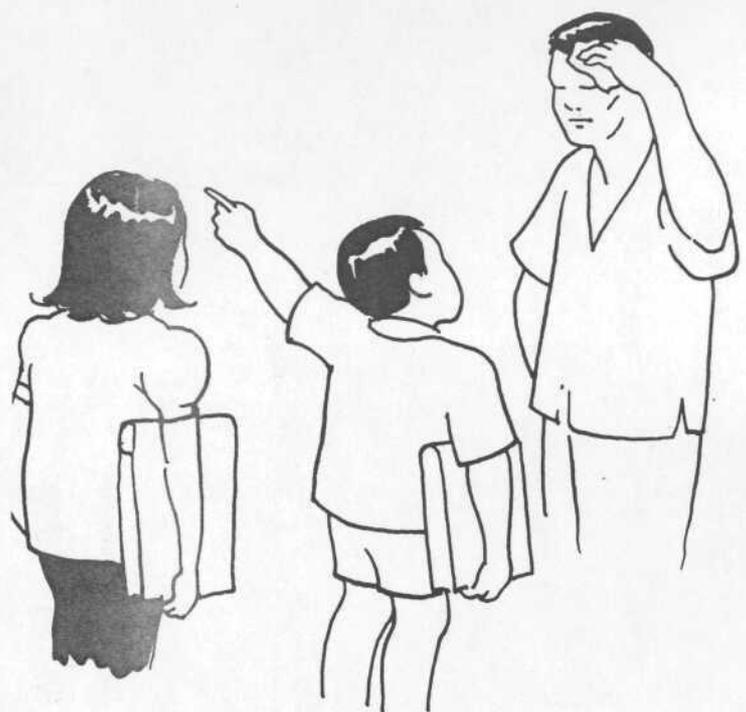
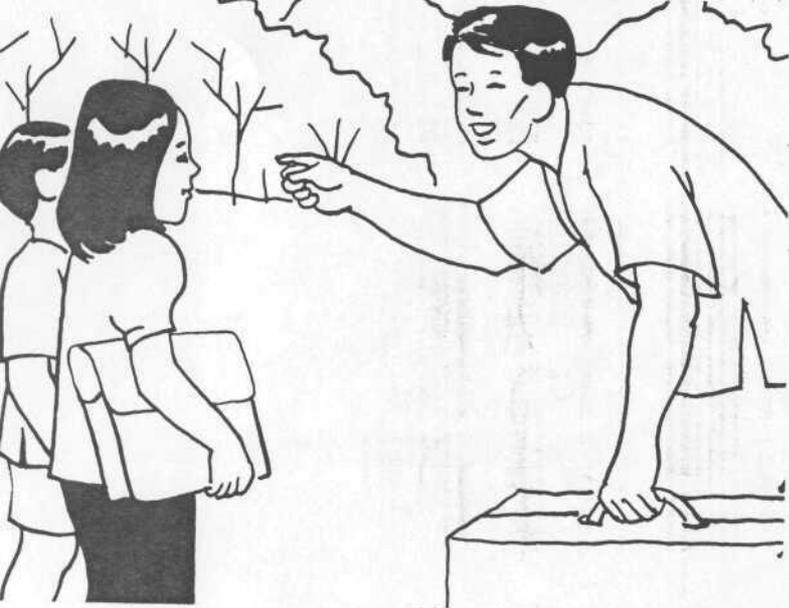
Bài Ôn
Tự làm lấy

Chúng mình giờ đã khôn lớn,
Không muốn luôn luôn phiền ai.
Đánh răng, chải đầu, thay áo,
Tay ta làm lấy gọn gàng.

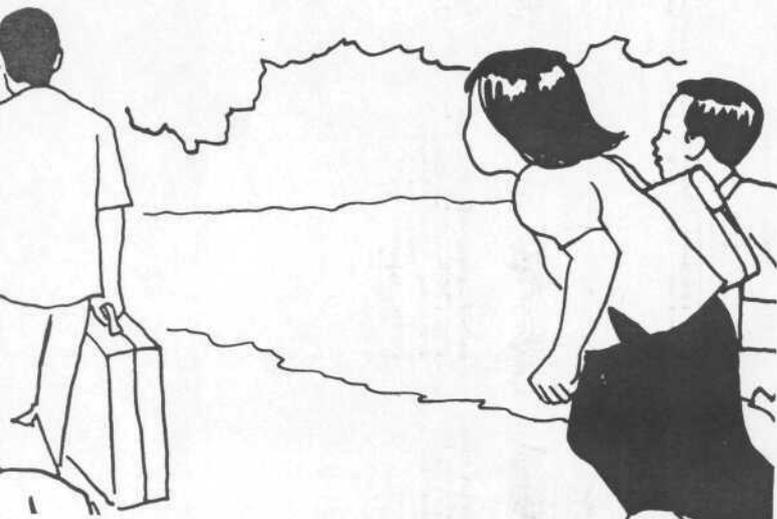

9. TỜM BỜH-BỜ KHIN CHA

Nói-năng Mạnh-dạn

10. NỮ SONG
Thật Thà

II. ĐỒS NGAN

Nói Thật

GỒ SÀNG GOH SÔNG GEH PRÀN-KỎLDANG

Có Sạch-sẽ Mới Khỏe Mạnh

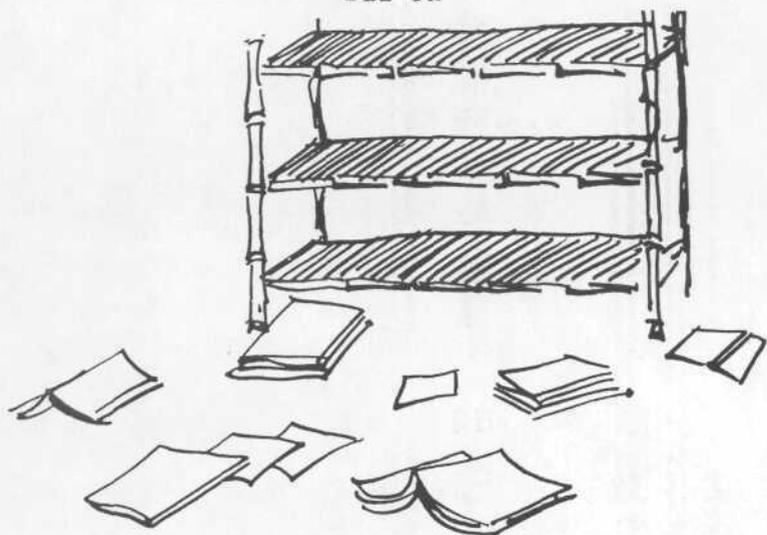
13. SRÃ PỜAR ỜN RỜNDAP NIAM

Sách vở Xếp Đúng Chỗ

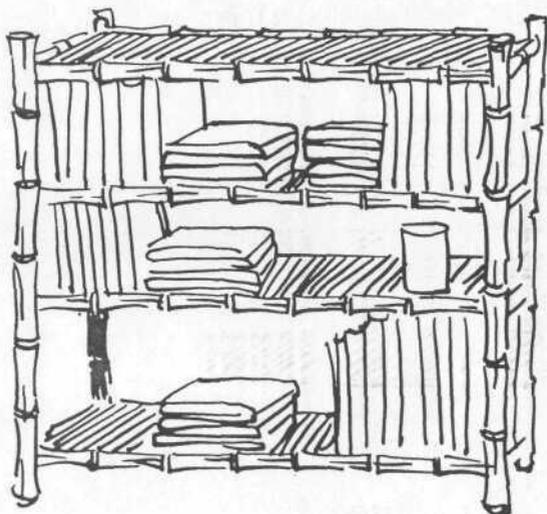
14. BÒTA CRAP WÒL

Bài Ôn

Oh kờn đah lời?

Em thích cảnh nào?

Oh dờm ãcau?

Em bắt-chước ai

TẬP II

Chương II

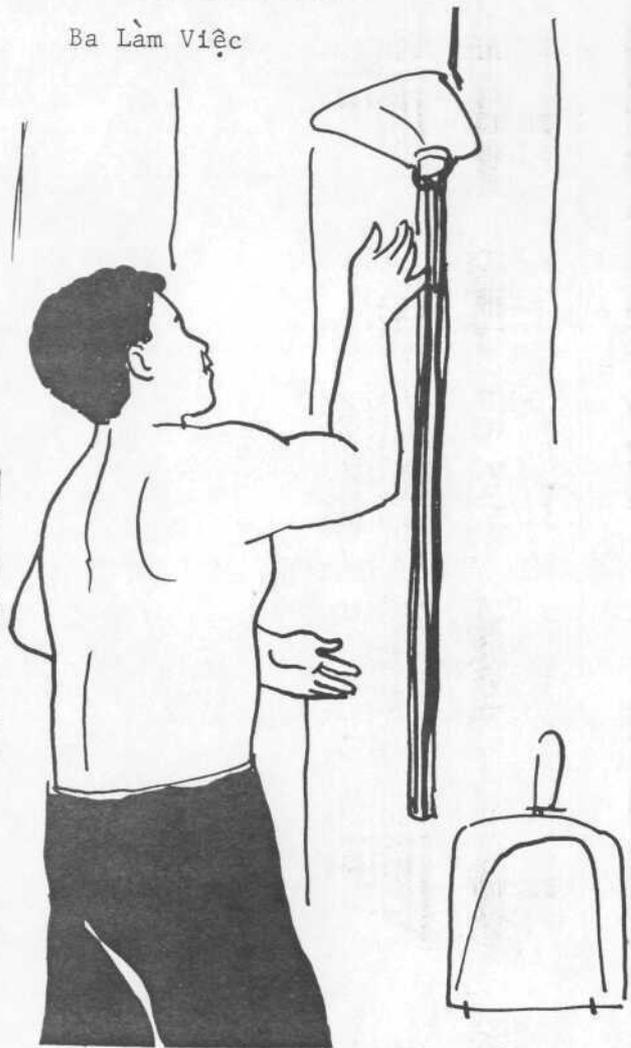
BROÃ TÒM OH TOM HIU NHÃ

Bổn-phận Em Trong Gia-đình

5. BÈP LÒT LỜH BROÃ

Ba Làm Việc

Bèp lòh bròã.

Ba làm việc.

Bèp òm pỏ ù.

Ba ãng cuốc ãt.

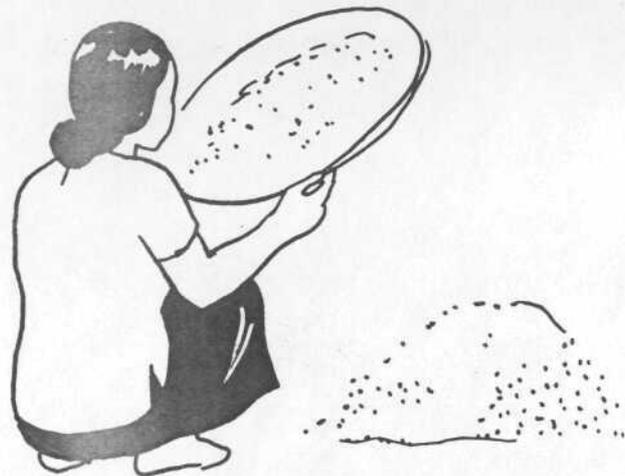
16. MÈ LỜH BROÃ

Má Làm Việc

Mè pìh phan.

Má giặt quần áo.

Mè piah kòi.

Má sảy gạo.

Mè tởm bời ào.

Má vá áo.

17. SẼN GÀR KÒN SAU

Trông-nom Con Cái

Mè pòndum Ha Biat.

Má tấm cho Việt.

Mè kờ ời sớmac Ha
Biat in bic.

Má thả mùng cho Việt ngủ.

Ào Ha Làc sèt,
mè jing wớl.

Áo Làc rách.
Má khâu lại.

18. HA LẶC KÒP

Lạc Đâu

Ha Lặc kòp.

Lạc đầu.

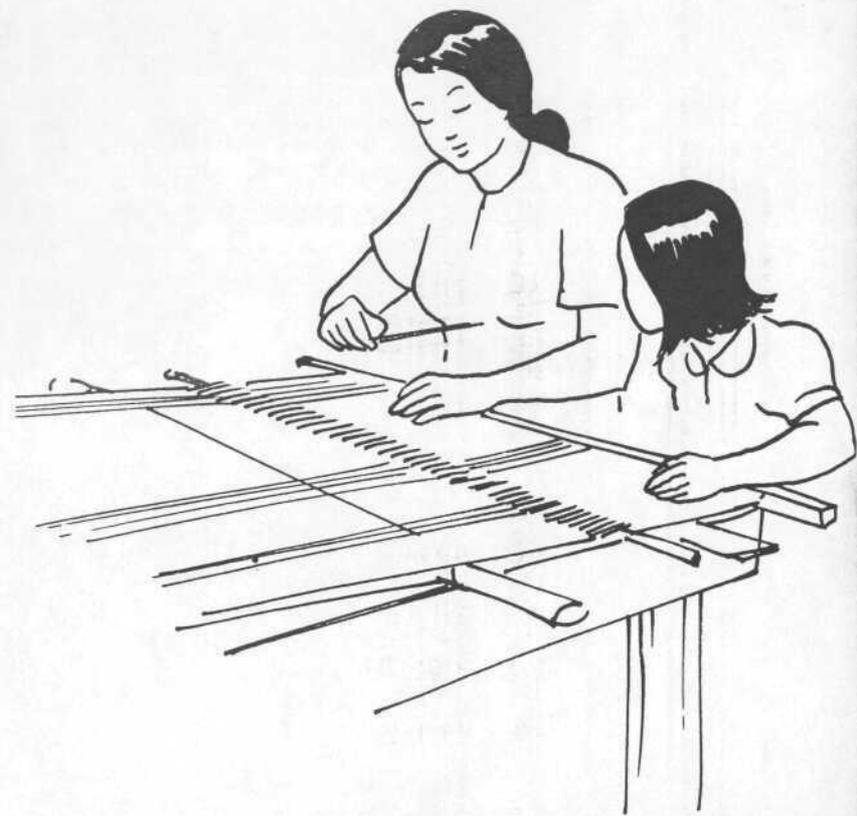
Mè ai Ha Lặc in hùc sớnm.

Má cho Lạc ưỡng thuốc.

19. BỜ TO KÒN

Dạy Con

Mè bớto K'Hồng rời brài.

Má dạy Hồng dệt vải.

Mè bớto Ha Lác bớê.

Ba dạy Lạc học.

20. BÈP RCANG LỜH WỜL MPÔNG
Ba Sủa-sang Nhà Cửa

Bèp lờh wờl mpông pã.

Ba sủa cánh cửa hư.

Bèp rcang lờh wờl rkàng hiu.

Ba sủa mái nhà.

21. BŨA CRAP WŨL

Bài Ôn

Ñchi mè lŏh?
Má làm gì?

Ñchi mè lŏh?
Má làm gì?

Ñchi bèp lŏh?
Ba làm gì?

Ñchi mè lŏh?
Má làm gì?

Ñchi mè lŏh?
Má làm gì?

22. LỜ CHÒ-HÒP NỪ ỜNG MÒ

Làm Vui Lòng Ông Bà

Ha Lặc ai dịnh jào ờng in.

Lặc đưa ống điếu cho ông.

K'Hồng ai lềng dà bẹp in hùc.

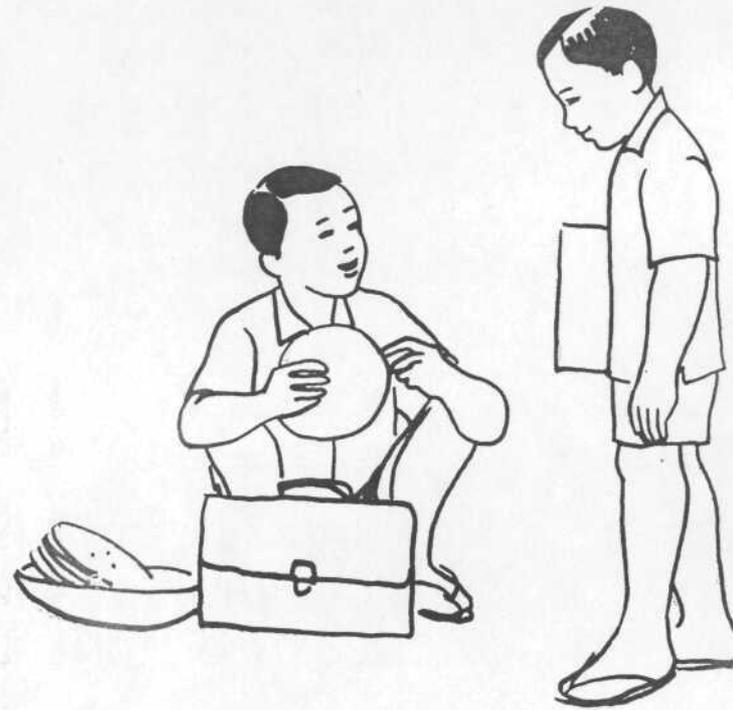
Hồng đưa bầu nước uống cho bà.

23. DÒN BỜ MÈ BÈP

Vâng Lời Cha Mẹ

"Ală kòn bã sa bã tom gùng."
"Các con đừng ăn bánh bán dọc đường."

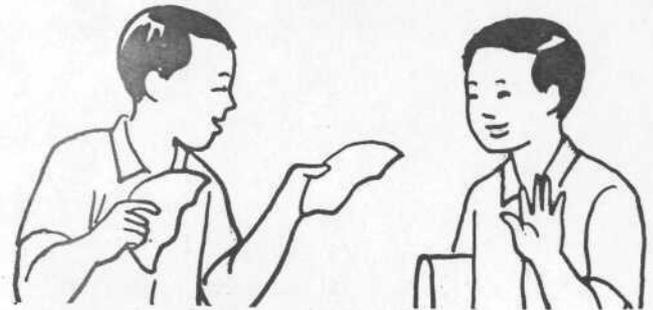

"Bã do bôkah ngan!"

"Bánh này ngon lắm!"

"Ừngài, ă ò sa."

"Cám ơn, tôi không ăn."

24. GIT JÓNAU GÒWÈT MỎ MÈ BÈP

Lễ-phép Với Cha Mẹ

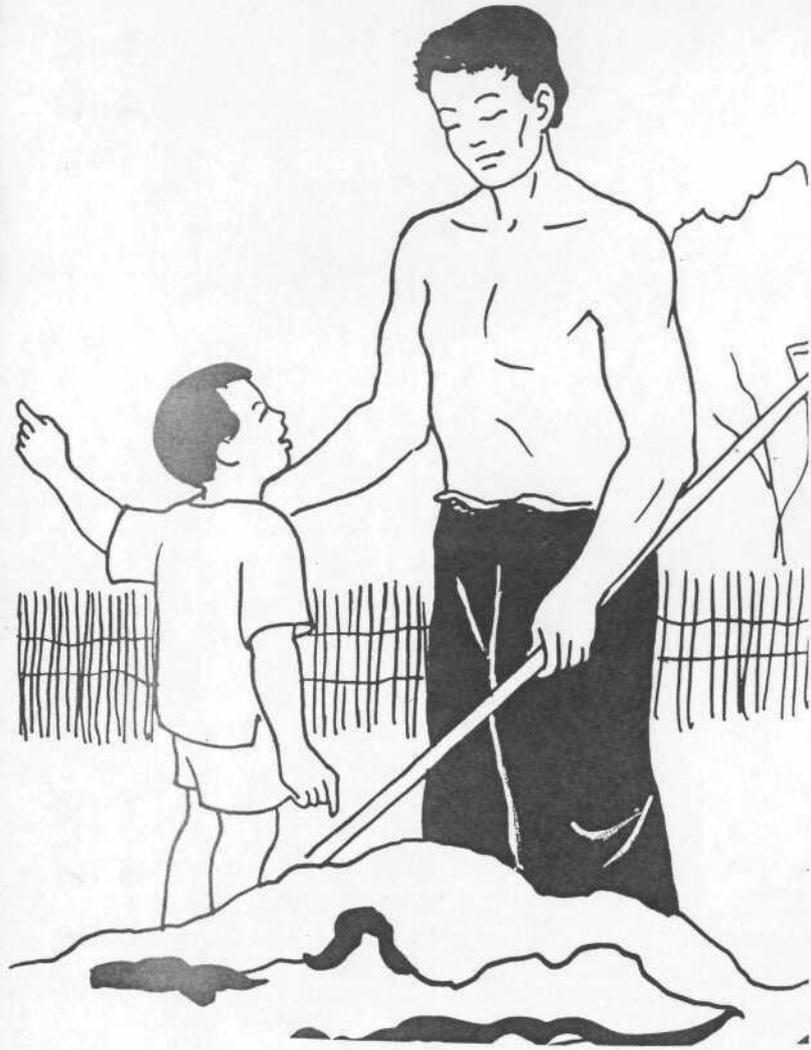
Hiu Ha Làc gờs nac.

Nhà Lạc có khách.

"Mê rò bèp rê wã-rò
nac."

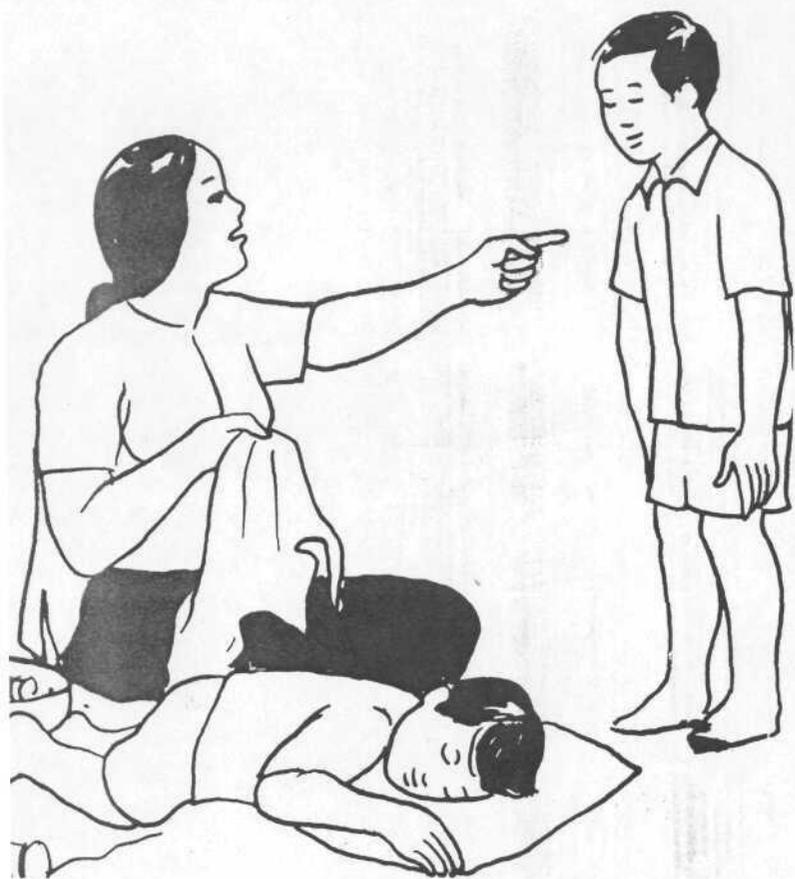
"Con mời ba về tiếp khách."

"Ờ bèp, gờs nac!"

"Thưa ba, có khách ạ!"

25. TƠMBƠH-BỜ GIT JƠNAU GỜWET
MỜ BI UR BI KLAU
Nói-năng Lễ-phép Với Anh Chị

"Lòt rò K'Hồng mè in!"

"Đi gọi Hồng về cho má!"

"Ồ bi, mè hoi.
Bi rê mo yđ."

"Chị ơi! Má kêu.
Chị về liền nhé!"

26. DONG MÈ BÈP

Giúp Đỡ Cha Mẹ

K'Hông mơ Ha Lạc dong mè bèp.
Hông và Lạc giúp đỡ ba má.

27. ĐONG BÈP TỤH DÀ DÊ CHI

Giúp Cha Tưới Cây

K'Hồng mở Ha Lặc tuj dà dê chi
bal mở bẹp.

Hồng và Lạc cùng tưới cây với cha.

28. SÈN GÀR OH DÊT

Coi-sóc Em Nhỏ

K'Hông rào tê oh in.

Hông rửa tay cho em.

Ha Lác ai oh in sa.

Lác cho em ăn.

29. BỜ TA CRAP WÓL

Bàí Ôn

Oh dêt do pal jông-ro sớ!

Ñchi bờh tài?

Em bé này có đáng khen không?

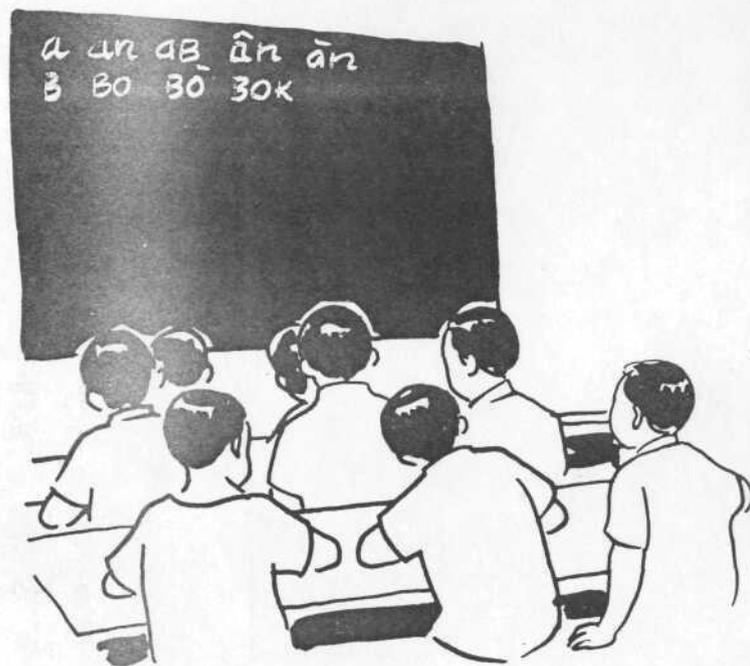
Tại sao?

TẬP III

Chương III

BROÃ TÒM OH TOM KLÔNG BOTÊ

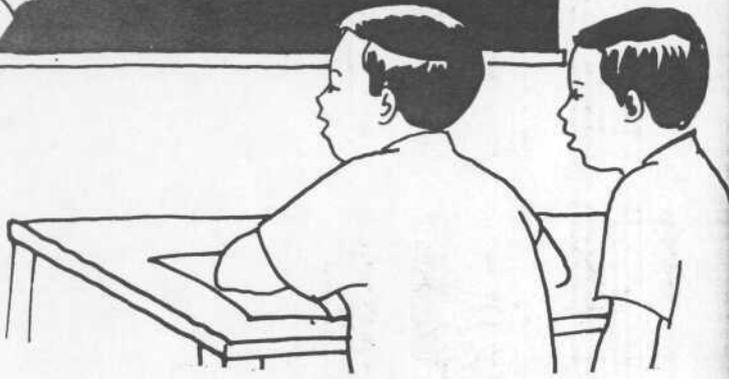
Bổn-phận Em Ở Học-đường

a m

30. CAU BỚTỎ JỜ NỪ BỚTỎ SỜ

Thầy Hết Lòng Dạy-dỗ

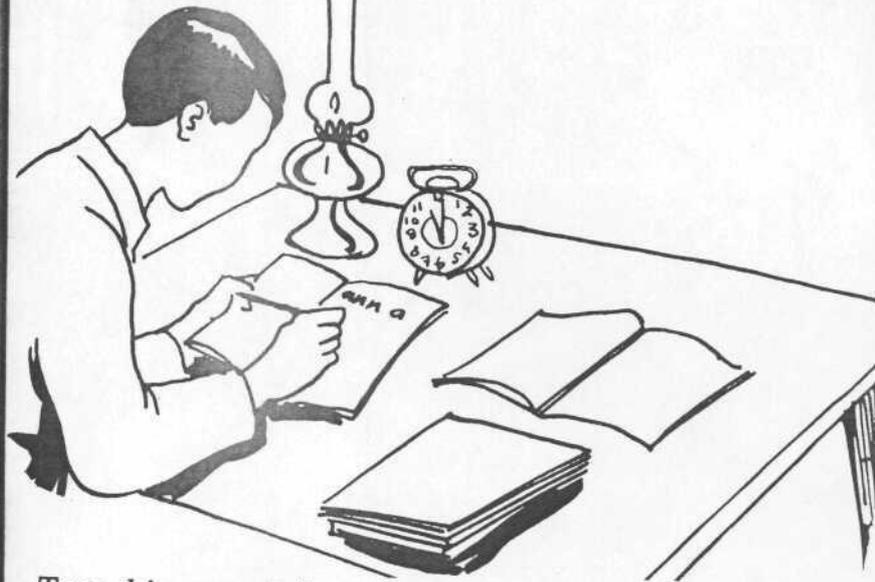
Cau bớto, bớto sền srã.
Thầy dạy tập đọc.

Cau bớto yal
yau.
Thầy kể
chuyện.

Cau bớto bớto Ha Làc
cìh.

Thầy dạy Lạc viết.

Tom hiu cau bớto

lớh bợã tus dê jroã mớhang.
Ở nhà, thầy làm việc đến khuya.

KỒN GỒBOH DÊ CAU BỜTÊ

Thương Yêu Học Trò

Ha Nam ở gờs sră.

Cau bớto ai oh in dô dap sră.

Ha Nam đờs :

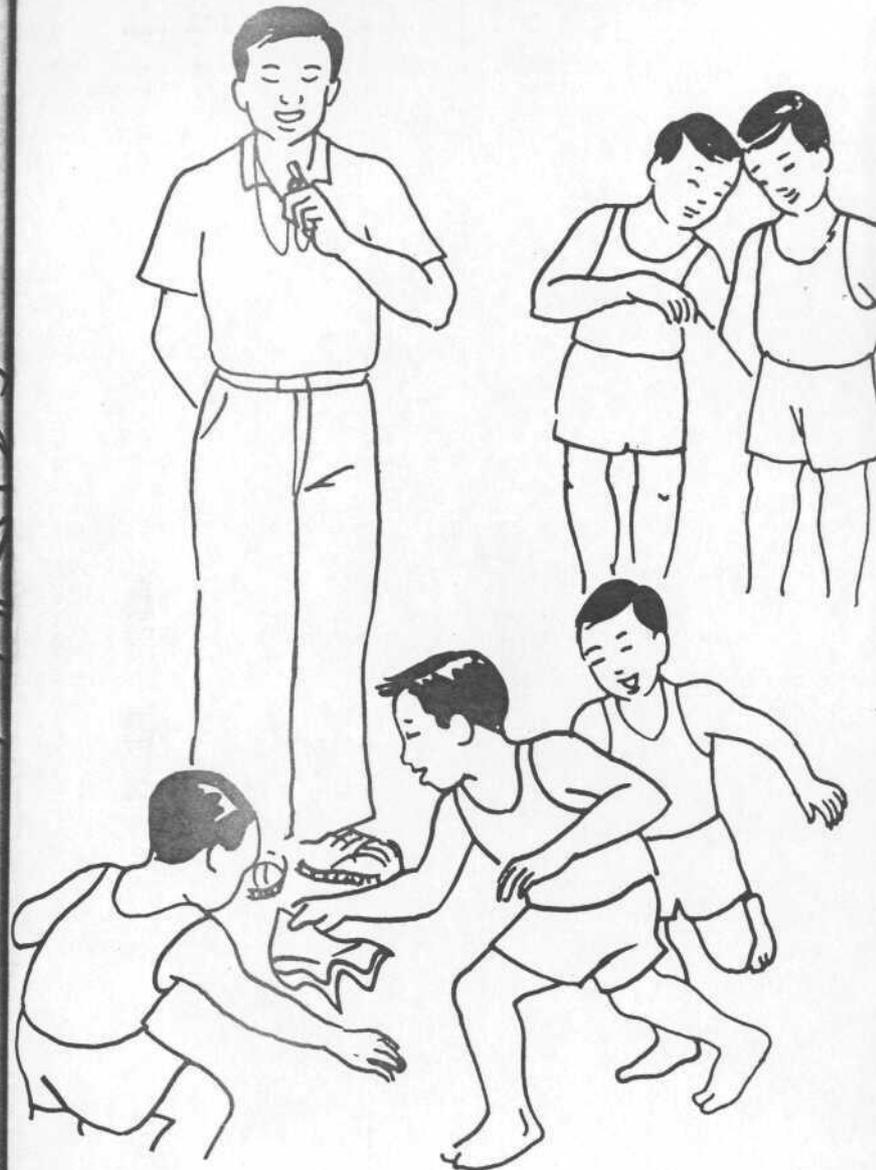
"Oh ừngài ờng."

Nam không có vở. Thầy cho em một cuốn.

Nam nói: "Em cám ơn thầy."

Cau bớto lam kờnờm bớte nời.

Thầy hương dẫn học sinh chơi.

32. KI NGAM MỞ DÒN JỎNAU
CAU BỎTỎ

Kính-trọng Và Vâng
Lời Thầy

K' Hồng, Ha Lạc bal mở ală bởy ô đờs
niam sả mở cau bởtỏ.

Hồng, Lạc và các bạn chào thầy.

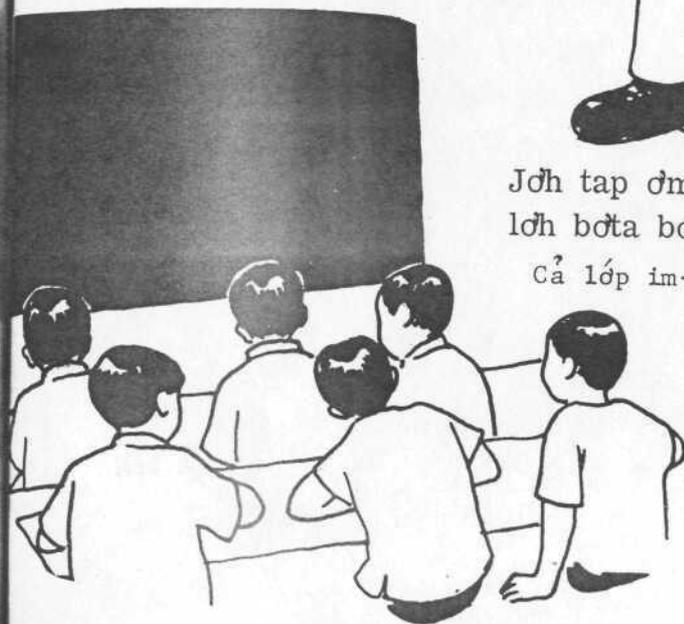
"Ală kờnỏm ỏm momỏ." "

"Các em hã
giữ im-lặng."

Jờn tap ỏm momỏ m
lờn bởtỏ bởtỏ.

Cả lớp im-lặng làm
bài.

33. KÒN GỒBOH DÊ CAU BỜO

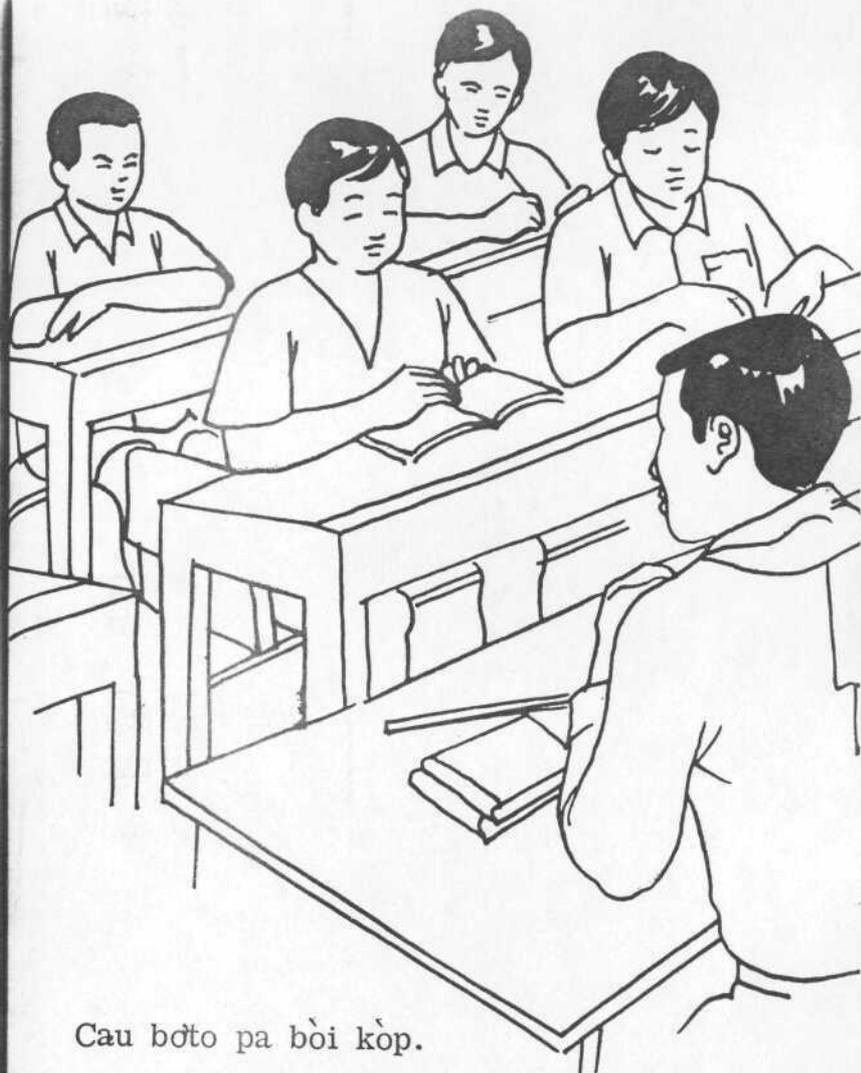
Yêu Mến Thầy

Cau bởo kòp.

Ha Làc mớ ală
bởyô tus còp cau bởo.

Thầy đau.

Lạc và các bạn đến thăm thầy.

Cau bởo pa bòi kòp.

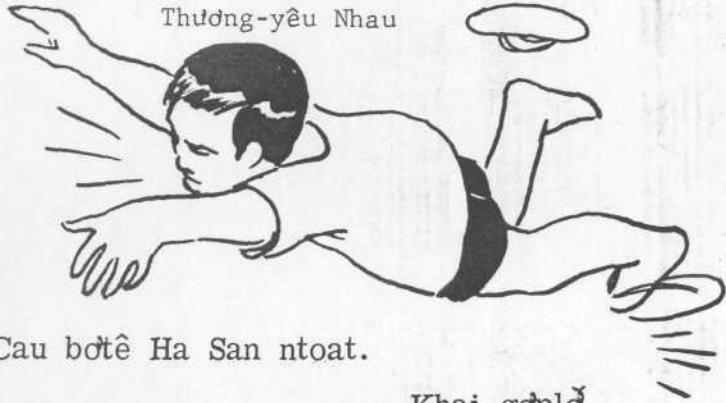
Ha Làc mớ ală bởyô ò lờh nggờn-nggàc
nàng cau bởo in ò bòl glar.

Thầy vừa hết bệnh.

Lạc và các bạn không làm ồn để thầy khỏi mệt.

34. KÒN GỒBOH BAL MỜ GỜP

Thương-yêu Nhau

Cau bôte Ha San ntoat.

Khai gờplở.

Trò Sanh chạy.

Em bị té.

Ală oh mi ràn tus.
Ha Lắc lợt jòi cau bôto.

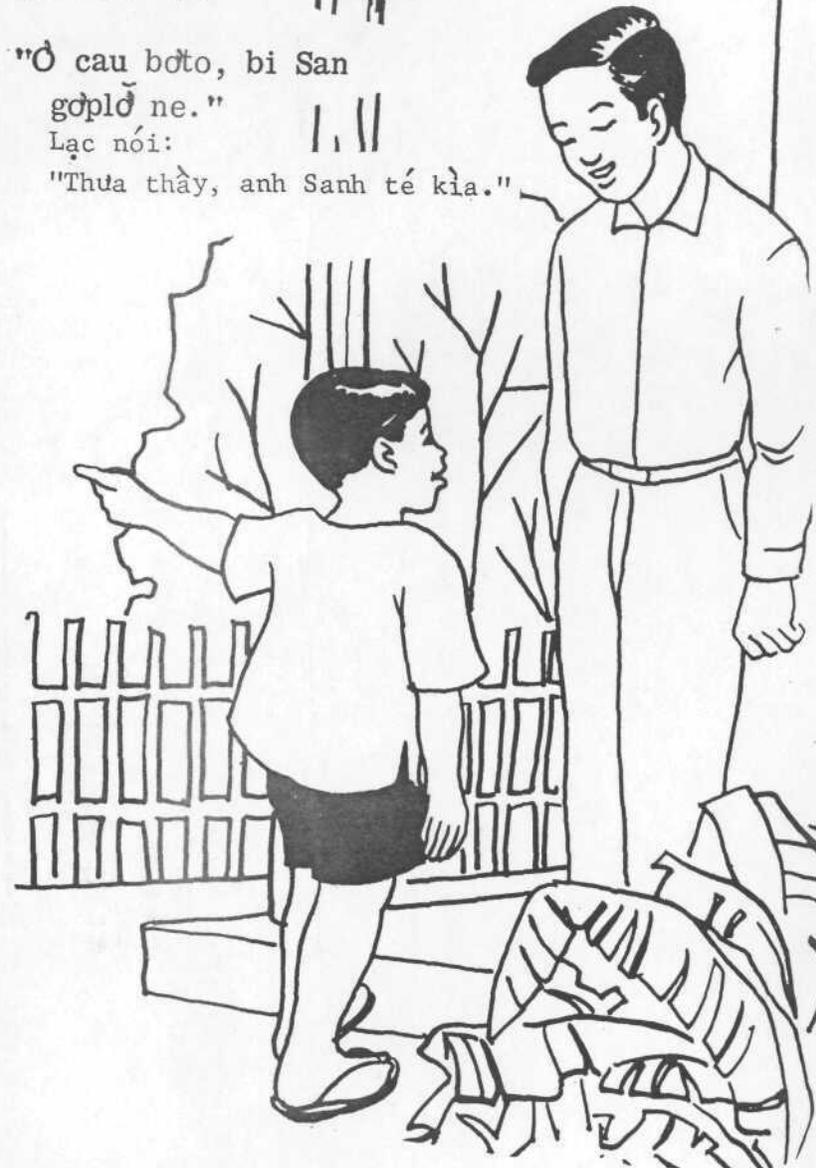
Các bạn vôi chạy đến. Lặc đi tìm thầy.

Ha Lắc đờs :

"Ồ cau bôto, bi San
gờplở ne."

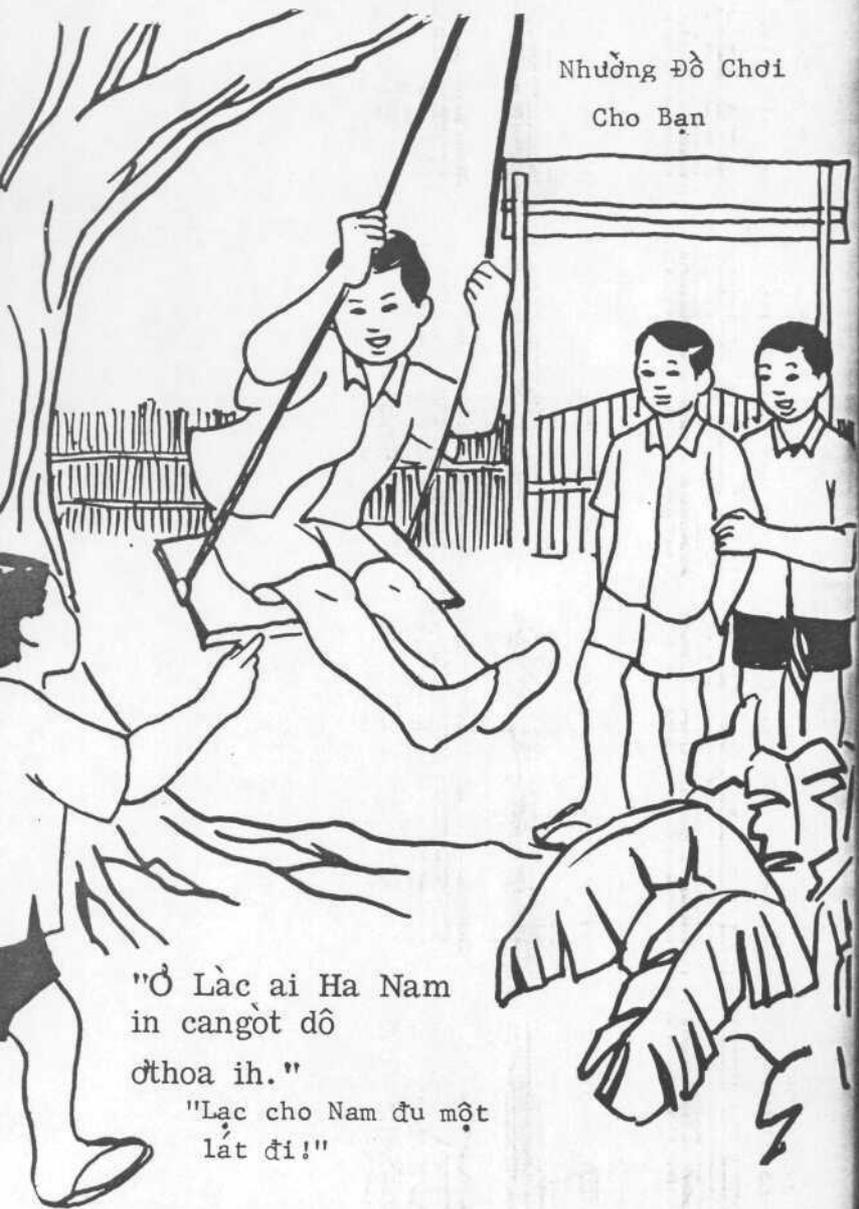
Lặc nói:

"Thưa thầy, anh Sanh té kìa."

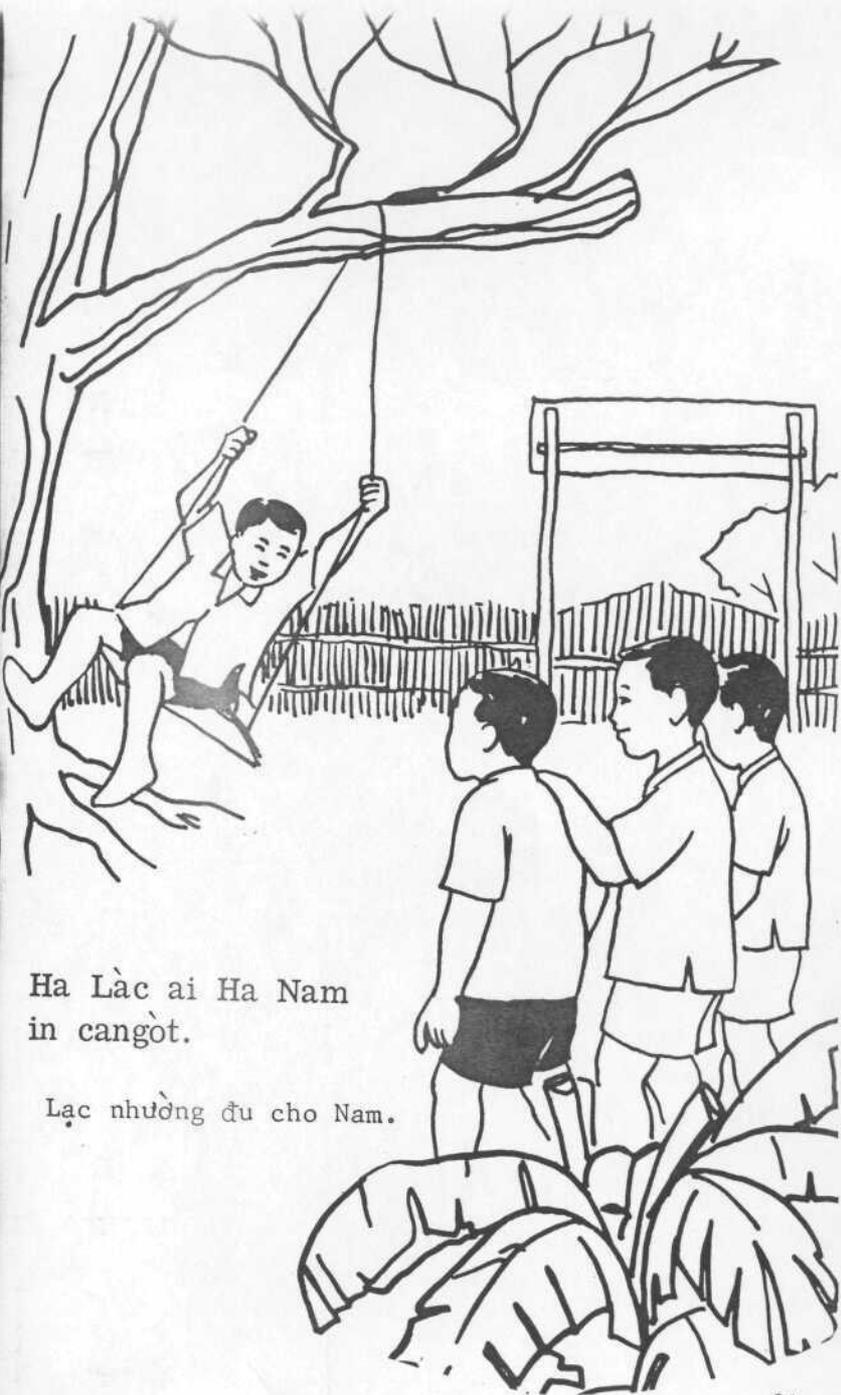
35. AI BAL PHAN NHỎ CAU BỜY Ô IN

Nhường Đồ Chơi
Cho Bạn

"Ồ Lặc ai Ha Nam
in cangòt dô
ơthoa ih."

"Lặc cho Nam đu một
lát đi!"

Ha Lặc ai Ha Nam
in cangòt.

Lặc nhường đu cho Nam.

36. NHỚ GỜTOMSỜ BAL

Chơi Chung Hòa-thuận

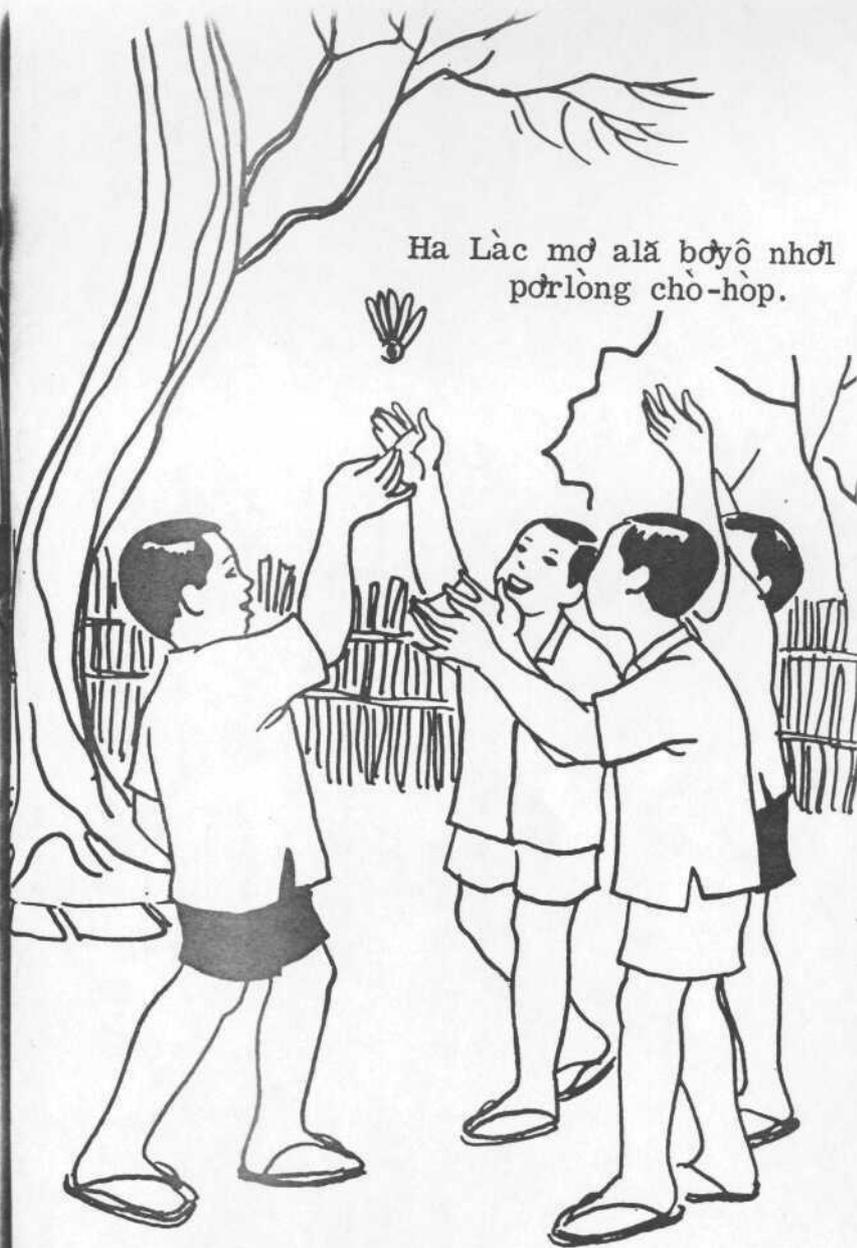

Bôô Ha Lặc tomlah.

Bạn Lặc đang gây-gổ.

Ha Lặc dong pờnklàs.

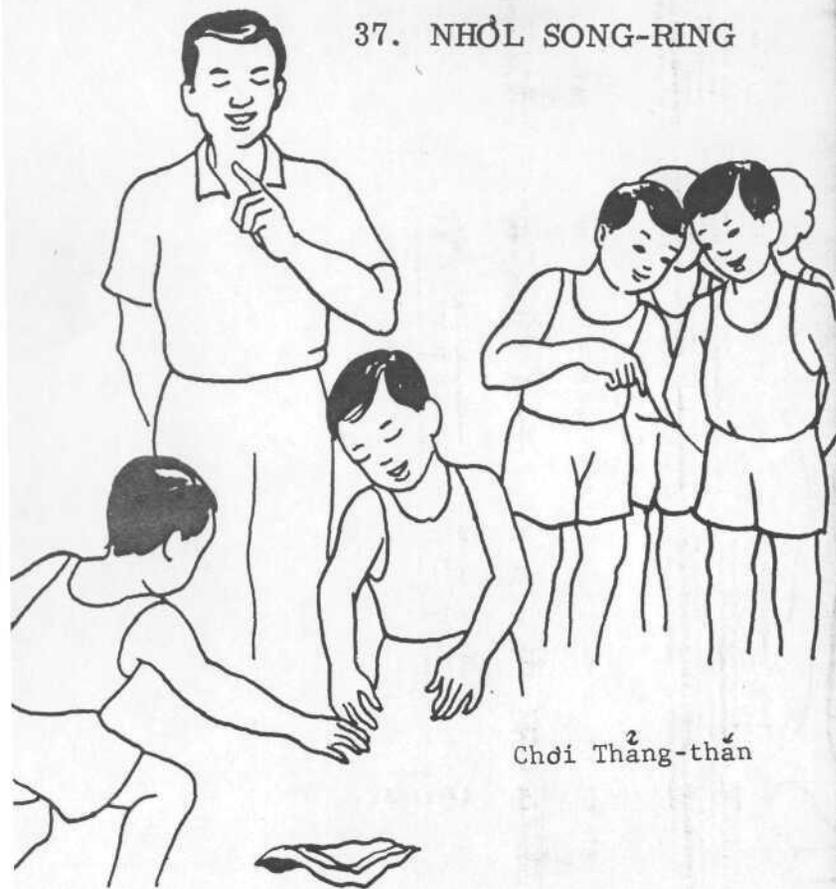
Lặc can-ngăn.

Ha Lặc mớ ală bôô nhớ
pờlông chồ-hốp.

Lặc và các bạn chơi đùa vui-vẻ.

37. NHỚ SONG-RING

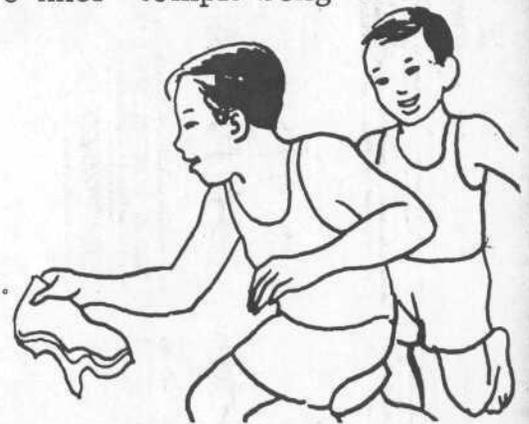
Chơi Thăng-thấn

a Lạc mở alã bôyô nhớ "tôm pít bông bi".

Lạc cùng bạn chơi "cướp cờ".

ôyô Ha Lạc đề ting jat.

Bạn Lạc rượt theo.

Cau bôto đơs :
"Mpồ Ha Làc geh pha".

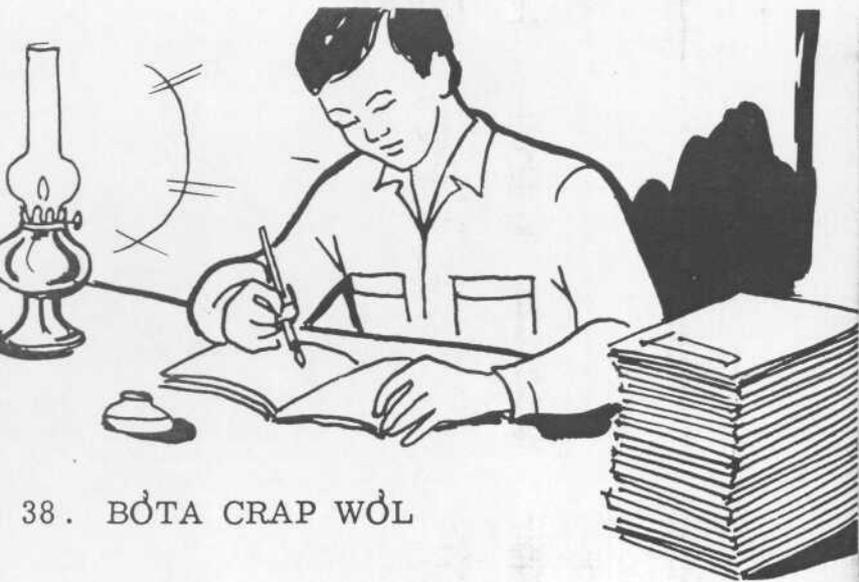
Thầy nói:
"Toán của Làc thắng."

Ha Làc đơs : "Ồ cau bôto, mpồ bol hi alah. Bi do neh bư đê pòn ãn."

Lạc nói:
"Thưa thầy, toán chúng em thua. Anh này đã đập trúng vai em."

38. BỚTÀ CRÁP WỎL

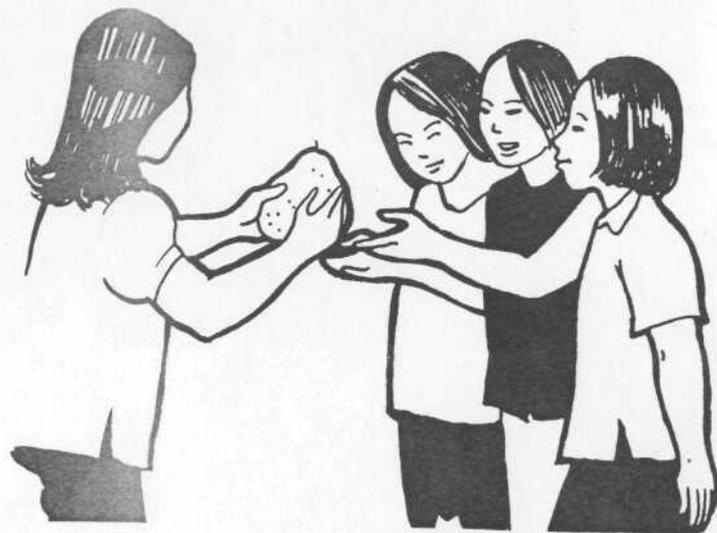
Cau bớto rcang...tus dê jroã mớhang.

Ha Lác tã sớgõn ... cau bớto.

Bài Ôn

Thầy sửa ... tới khuya.

Lạc dõ nón ... thầy.

K'Hồng ai...cau bớô in.

Hồng nhường ... cho bạn.

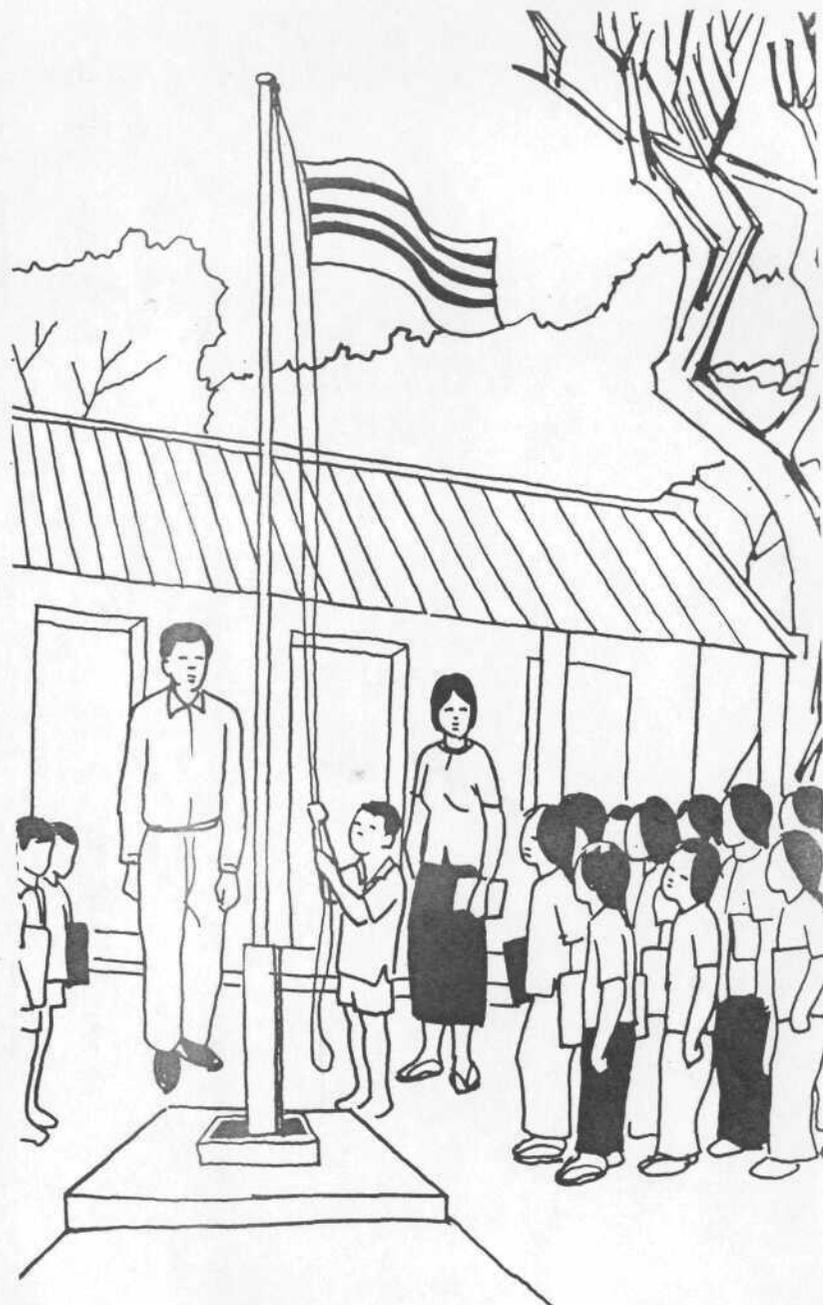
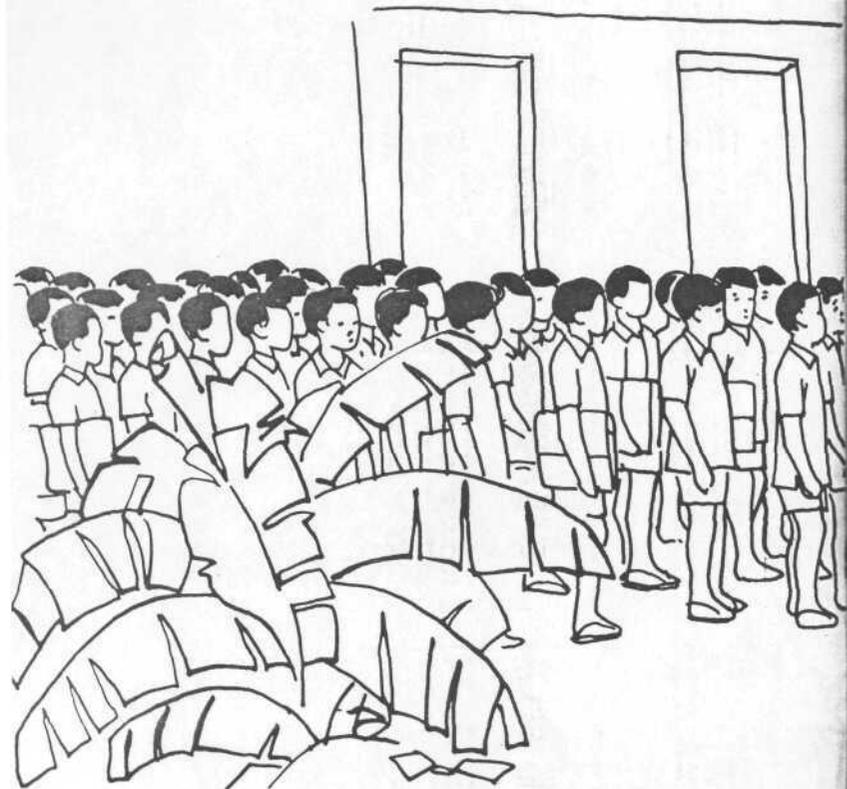

Ha Lác tớmpà prít...in.

Lạc chia chuối cho

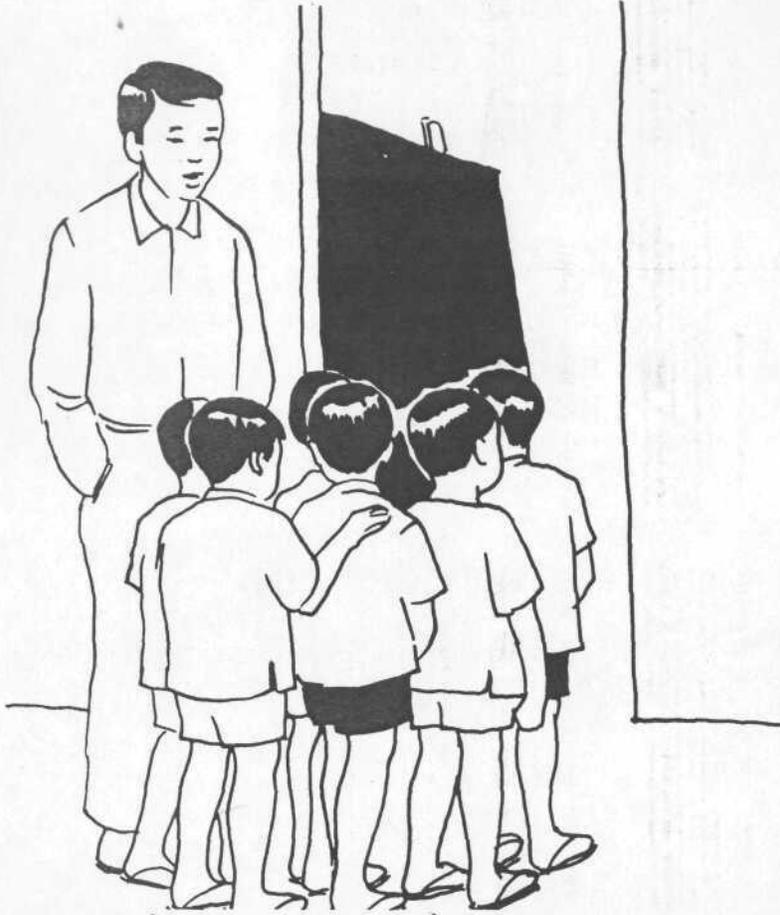
39. KHOAI BÔNG BI

Cau bớê khoai bông bi.
Ală kờnờm ntao song.
Ală kờnờm đờs-chò tom toh sap.
hào Cờ
ọc-sinh chào cờ.
ác em đứng nghiêm.
ác em hát đứng giọng.

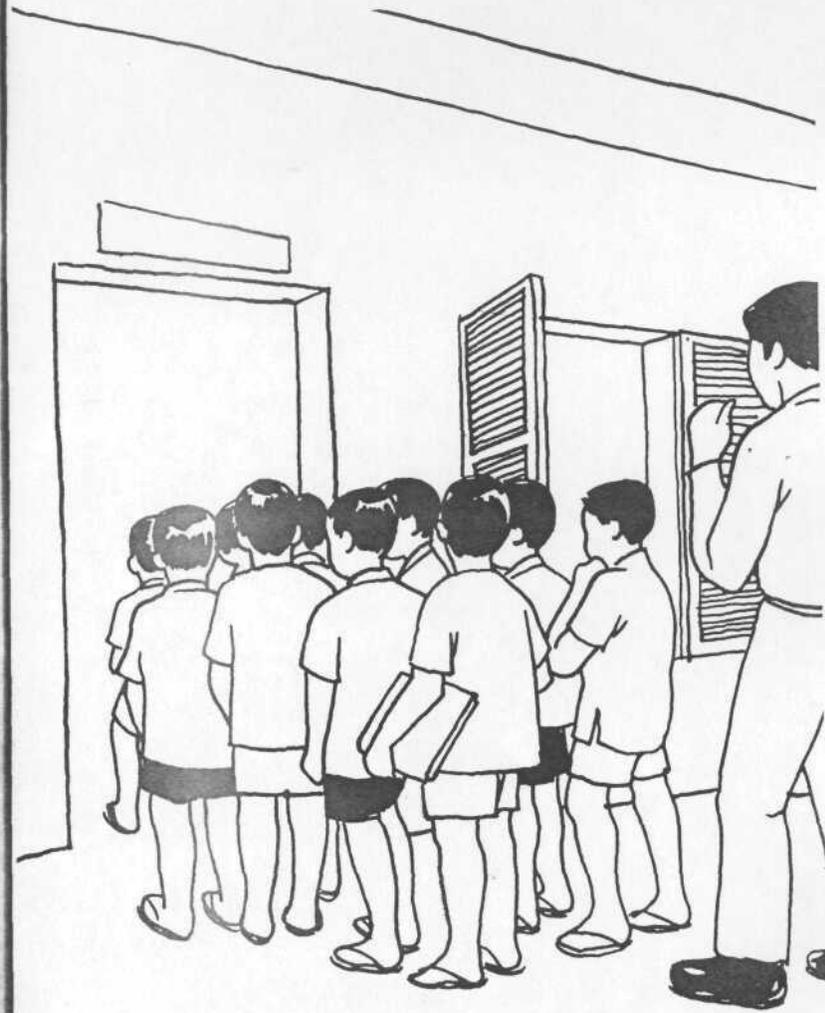

40. TỬ RONDAP TAP SÈNG

Lúc Sắp Hàng

Ală kònòmh neh rònđap sèng
song ngan.
Ală kònòmh mut tom đũ bởê.
Đã hết giờ chơi.
Học-sinh sắp hàng trước cửa lớp.

Neh jởh tử nhỡl.
Cau bởê rònđap tap sèng đê đap mpòngh
đũ.
Các em đã sắp hàng ngay-ngắn.
Các em vào lớp.

42. SANG SẺ TOM BÀI

BỎ GIẤY VÀO GIỎ

Ha Tư sa sớ dàng.
Oh sang sẵ klờm sớ dàng
tom ớ đũ bớ ê.

Trò Tư ấ kẹo.

Em xả giấy bọc kẹo ra lớp.

Ha Lặc đờn sẵ klờm sớ dàng ớ
tom bài thul.

Lạc lượm giấy bọc kẹo.

Em bỏ vào giỏ rác.

42. LIK CHOH HƠ BỜĐÌH

Ra Ngoài Nhỏ

Ha Làc bờsiã.

Oh dan gơnoar mở cau bờto nàng lik
ngkhàk choh đah bờđìh.

Lạc ho.

Em xin phép thầy ra ngoài để khạc nhỏ.

Ha Làc lik choh hơ bờđìh.

Lạc ra ngoài nhỏ.

43. SÈN GÀR ALÃ CÒNÒNG

Giữ-gìn Bàn Ghế

Bô-yô Ha Làc cih cùr hơđang cònhòng cih.

Bạn Làc vẽ phẩn trên bàn.

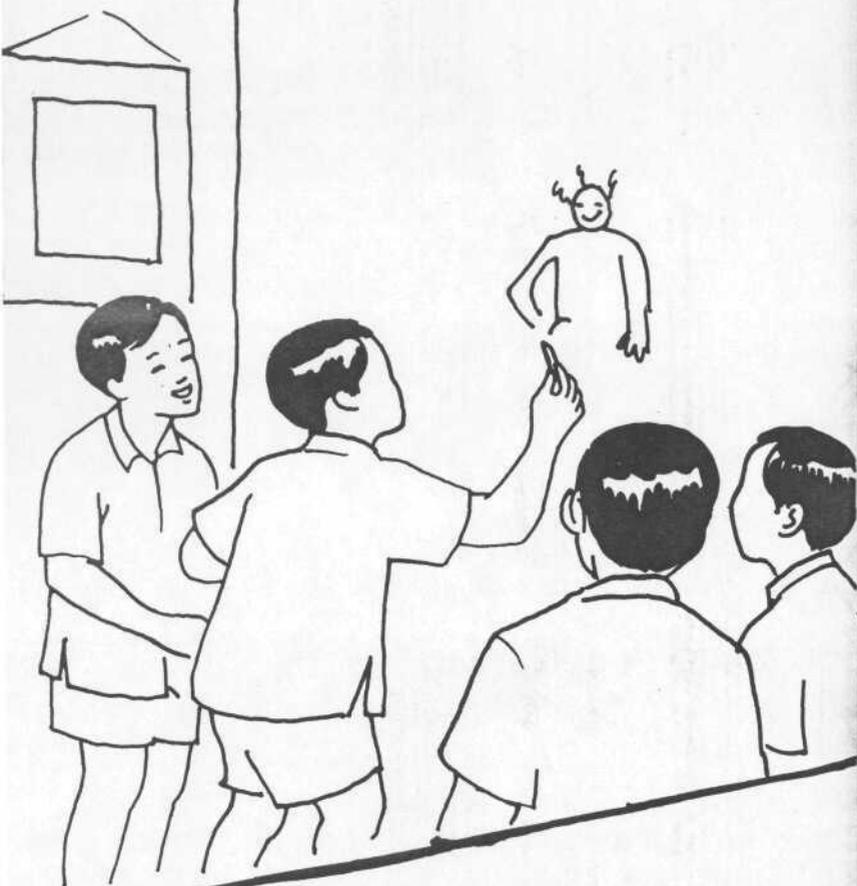
Ha Làc bớto tởngkah bô-yô :
"He pal sèn gàr cònhòng bớte."

Lạc khuyên bạn:

"Ta nên giữ-gìn bàn học."

44. SÈN GÀR LỎH GOH DỜÑANG

Giữ Tường Sạch

Ha Bin cih rùp dê dờñang.
Ală bôyô pøjum wớ sèn.

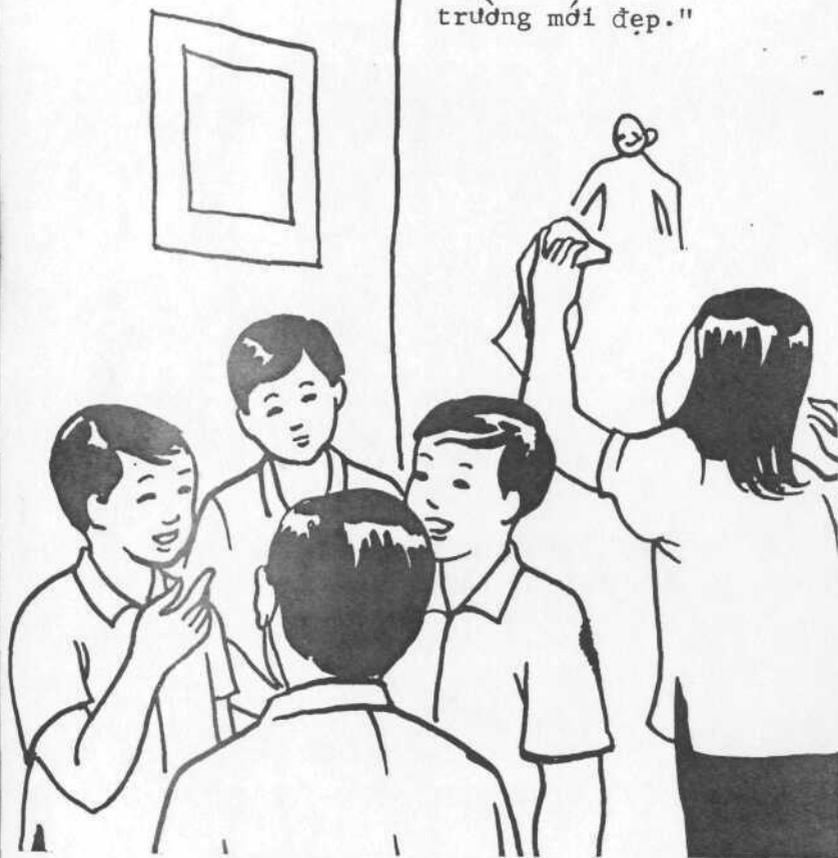
Bình vẽ lên tường.
Các bạn xúm lại xem.

K'Hồng đờs :

"Bôl he sèn gàr goh dờñang.
Dờñang goh gen klông hàng-mônê."

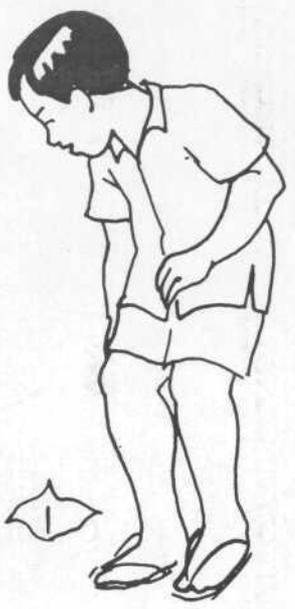
Hồng nói:

"Chúng ta giữ tường cho
sạch. Tường có sạch,
trường mới đẹp."

45. BÓTA CRAP WÓL

Bài Ôn

Ñcau di? Ñcau tìs?

Ai đùng? Ai sai?

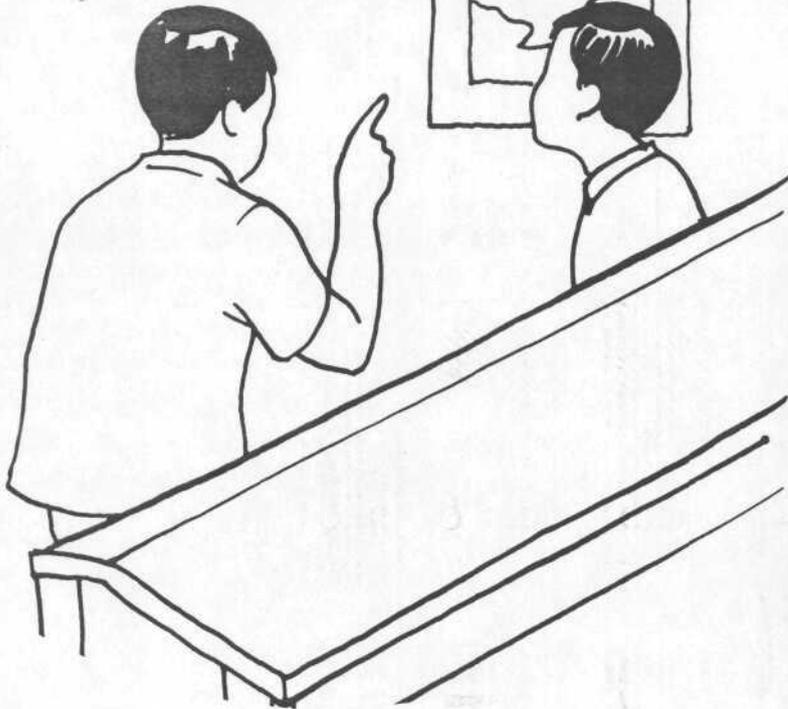
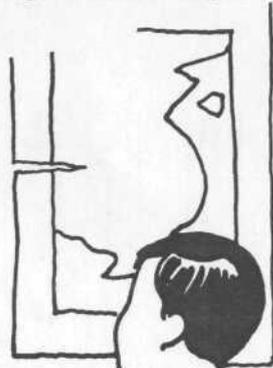
Ñcau di? Ñcau tìs?

Ai đùng? Ai sai?

46. SẼN GÀR SRĂ PỌAR MỎ PHAN LỜH
BROĂ TOM KLÔNG

Giữ-gìn Sách vở Và
Học-cụ Nhà Trường

Ha Lắc đơs mở bởyô :

"Rùp lợgar neh sèt. Bol he pal pòndêl
wôl."

Lạc nói với bạn:

"Bản-đồ đã rách. Chúng ta nên dán lại."

Cau bớto jong-ro :

"Ală kờnòm jak ngan.

Ală kờnòm git sền gàr phan nguì tom
hiu klông."

Thầy khen:

"Các em ngoan lắm.

Các em biết giữ-gìn đồ dùng nhà trường."

47. SÈN GÀR GOH TỜNLUNG-DÀ

Giữ Giếng Nước Sạch

Ha Bin sang thul tom tờlung-dà.

Bình vút rác vào giếng nước.

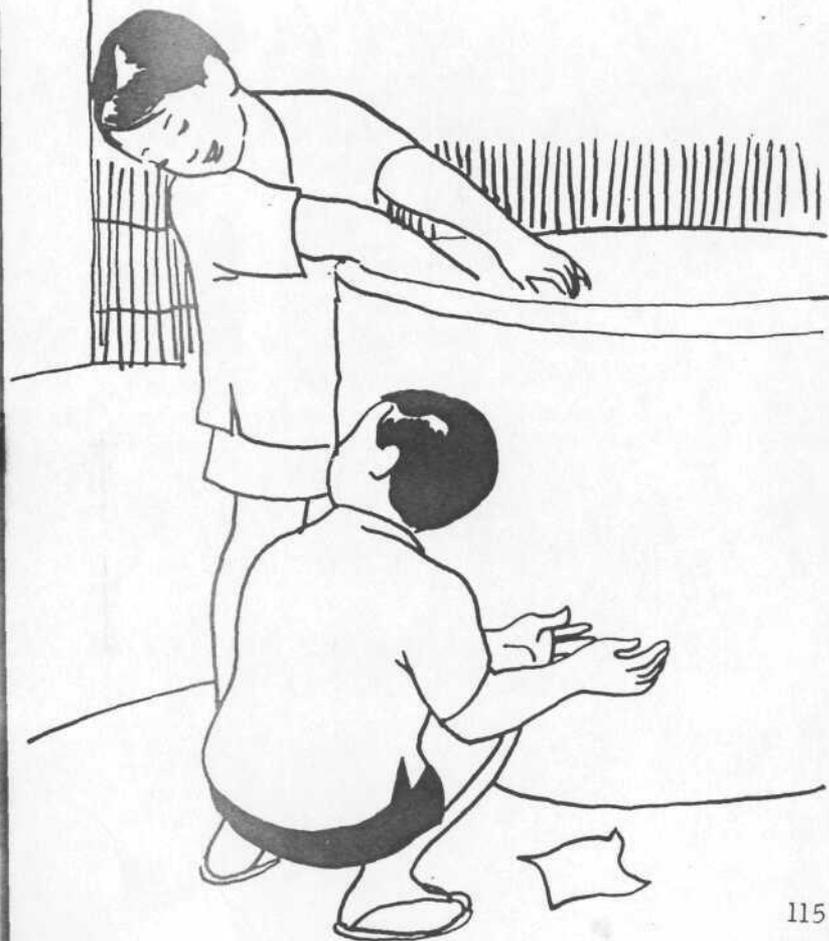

Ha Lác đơs :

"Bãñ sang thul tom tờlung-dà,
bol he pal sèn gàr goh
tờlung-dà."

Lạc nói:

"Đừng vút rác vào giếng. Ta nên
giữ nước giếng sạch."

48. TIAH LỘT È, LỘT ĐÒM

K'Hông sờ Hà Lạc :

"Hiu jã brê gờs tềng ne,

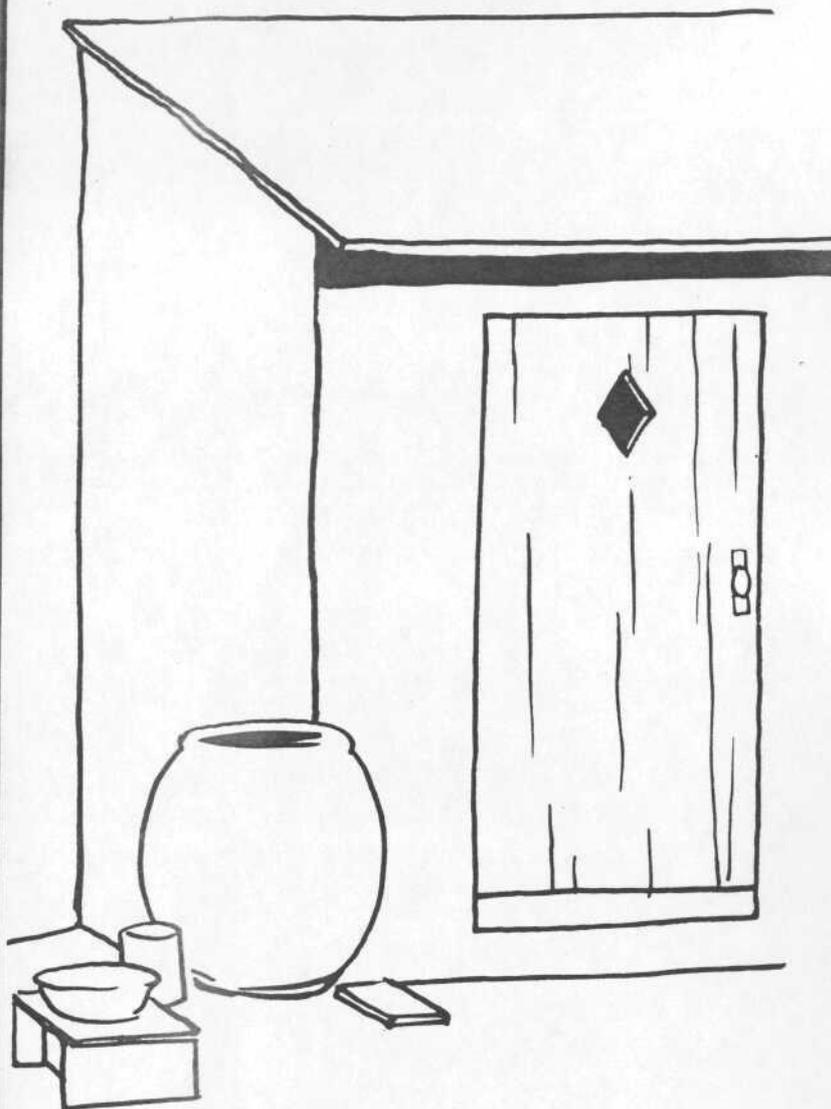
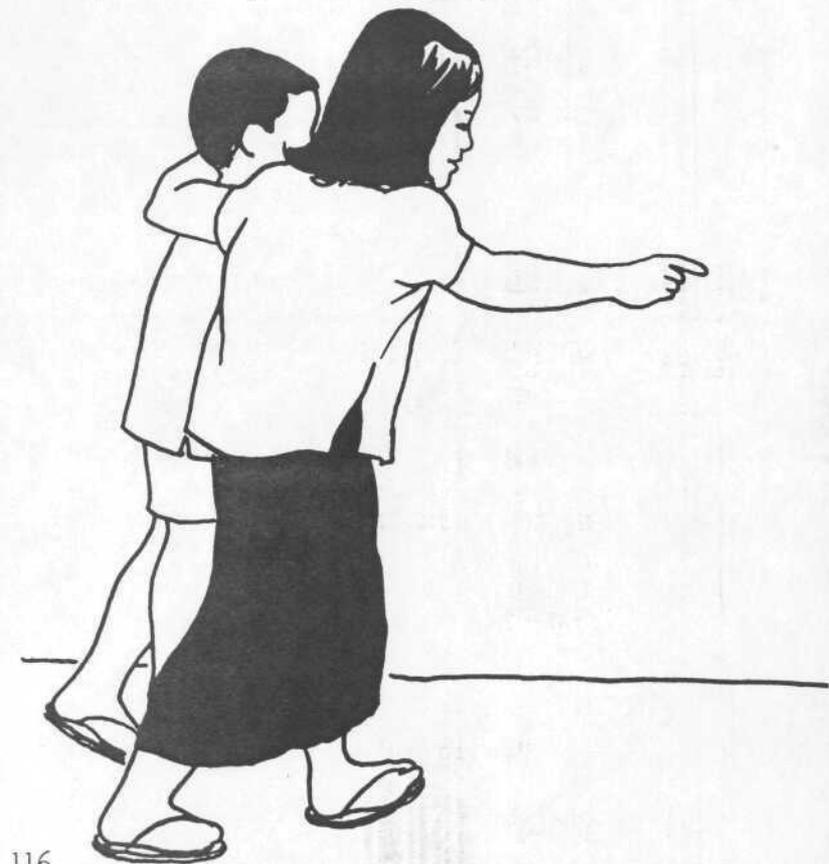
Oh mut tề tom đơlam mớ è, đòm."

Đi Tiêu, Đi Tiêu Có Nơi

Hồng bảo Lạc:

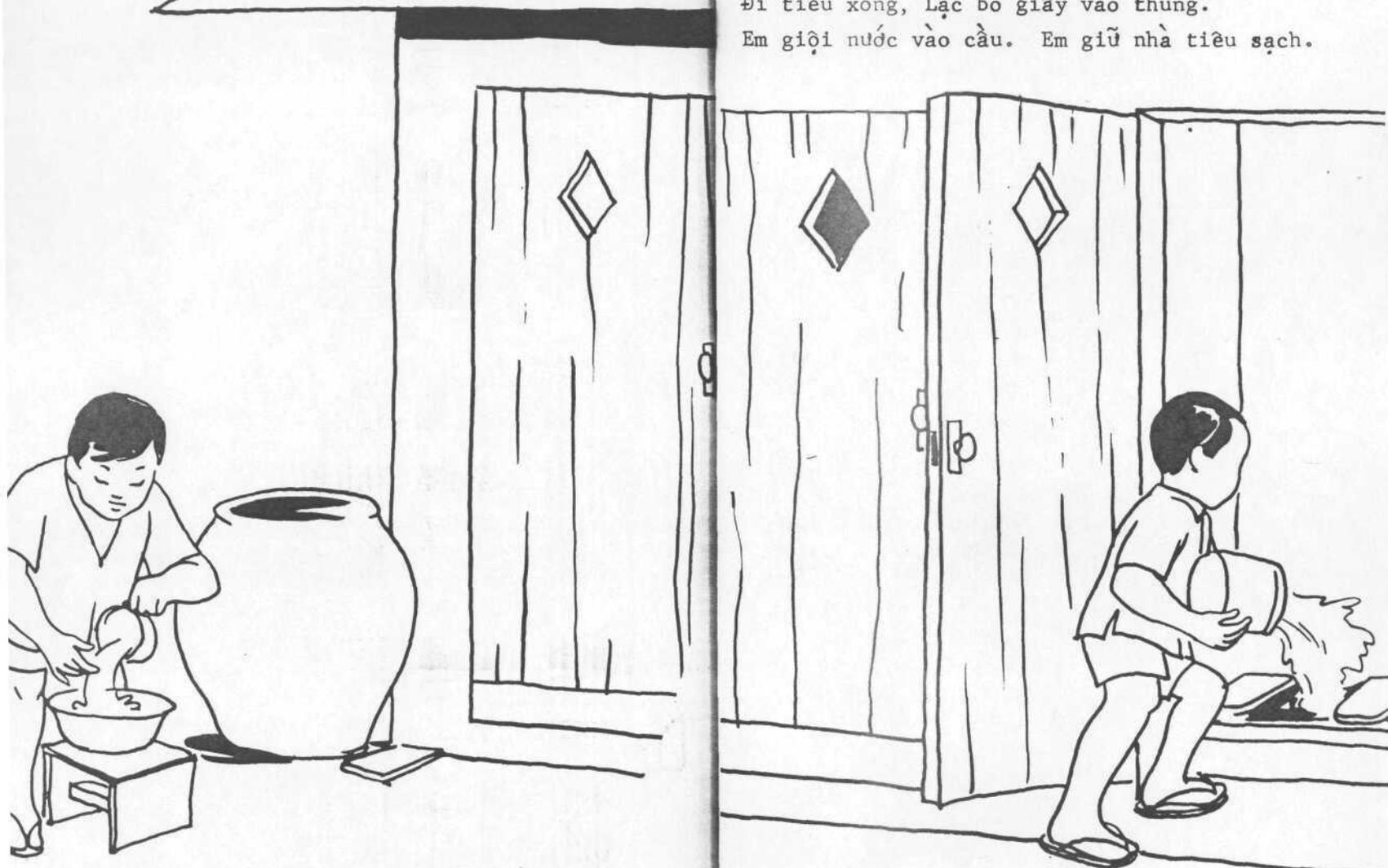
"Nhà tiêu sẵn đó.

Em hãy vào trong mà tiêu, tiêu."

49. SẼN GÀR GOH HIU JĂ BRÊ

Giữ Nhà Tiêu Sạch

Neh jă brê rau, Ha Lác ớn sả jút tom
thùng. Oh tuh dề trồm hiu ề.

Oh sền gàr goh hiu jă brê.

Đi tiêu xong, Lác bỏ giấy vào thùng.

Em giội nước vào cầu. Em giữ nhà tiêu sạch.

50. BAÑ LỒH TỎRLAH PÔNGGÀR

Không Phá Hàng Rào

Plai coh gơlik đah bđìh pônggàr.

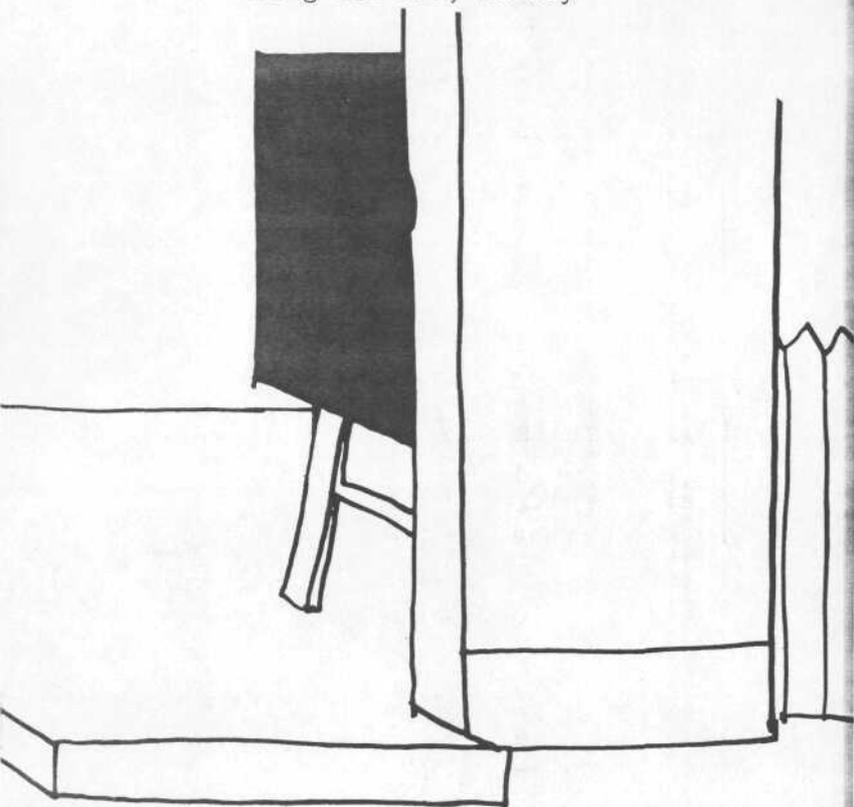
K'Hồng ò ai Ha Làc và pônggàr nàng lik.

Quả banh lọt ra ngoài rào.

Hồng không cho Làc vạch rào chui ra.

51. BAN PIC BOKAO, DORPA CHI

Không Hái Hoa, Bẻ Cây

K' Hồng koryan Ha Lạc :
"Oh ò di pic bưkào. Gờs bưkào sồng
klòng he hàng-mỡnẻ."

Hồng ngãn Lạc: "Em không nên hái hoa.
Nhờ có hoa, trường ta thêm đẹp."

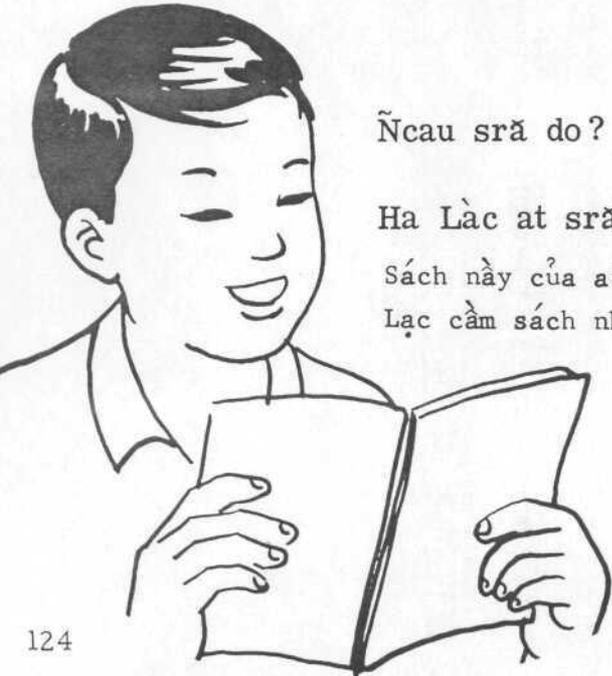

52. BÒTA
CRAP WÓL

Bài Ôn

Ñchi bàr nã kònòm bôtê do lờh?
Oh ðòm jat di sớ? Ñchi bớh tài?

Hai trò này ðang làm gì?
Em có nên bắt chước không? Tại sao?

Ñcau srã do?

Ha Lác at srã mbe lời?

Sách này của ai?

Lác cầm sách như thế nào?

K'Hồng lờh sùh chèo jùt cớhng.
Ñchi bớh tài K'Hồng ò iurũ chèo jùt
tom tờlung-dà?

Hồng thám ướt khăn lau bảng.

Tại sao Hồng không nhúng khăn lau bảng
vào hồ nước?

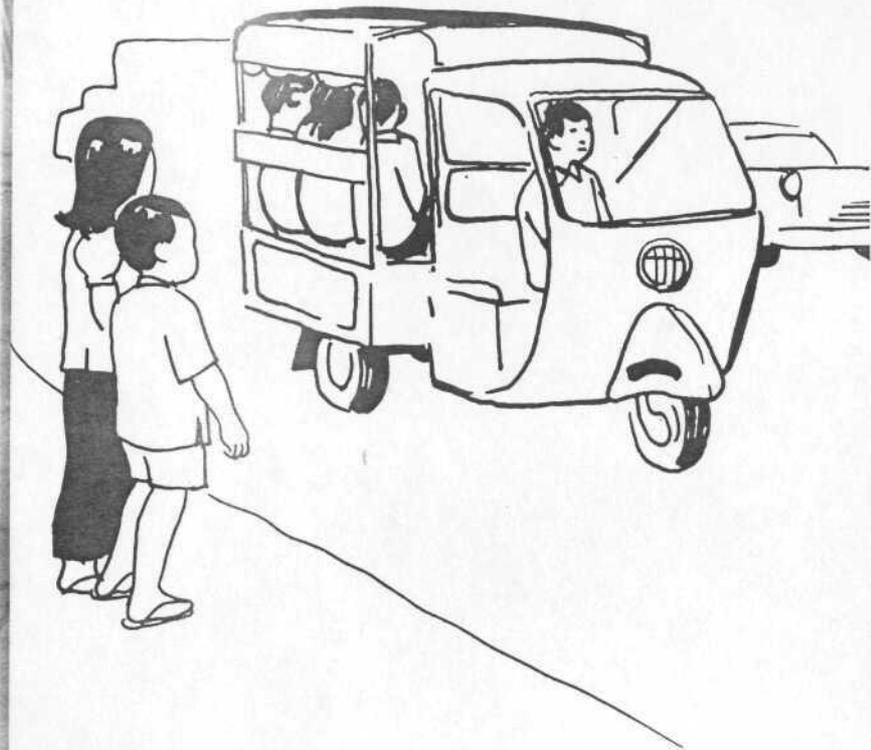

TẬP IV

Chương IV

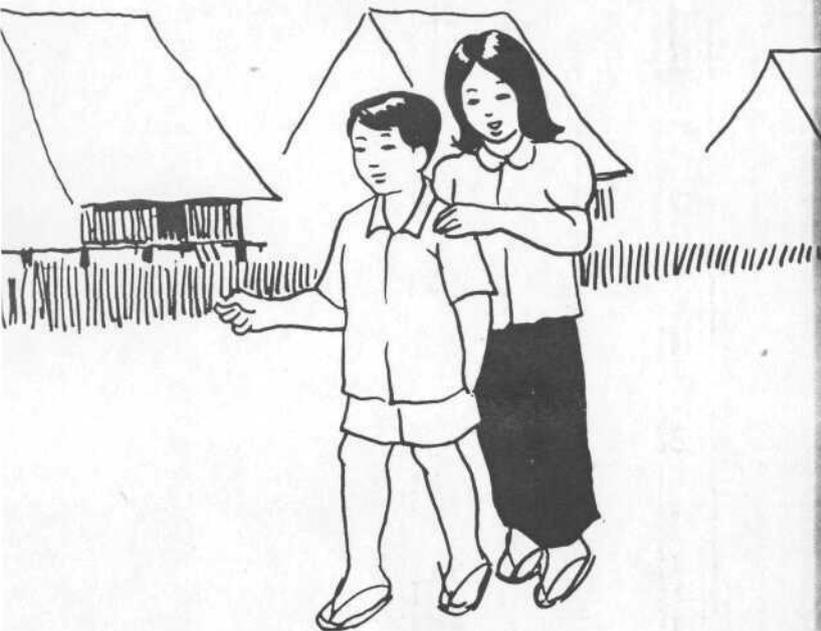
TOM GỪNG

Ngoài Đường

53. LÒT ĐAH MA

Đi Bên Phải

Mời K'Ba kòp.

K'Hồng mở Ha Lạc lốt còp mời.

Bàr nă oh lik bớh hiu.

Dì Ba đău.

Hồng và Lạc đi thăm dì.

Hai em ra khỏi nhà.

Bàr nă oh lốt gan gùng đờng.

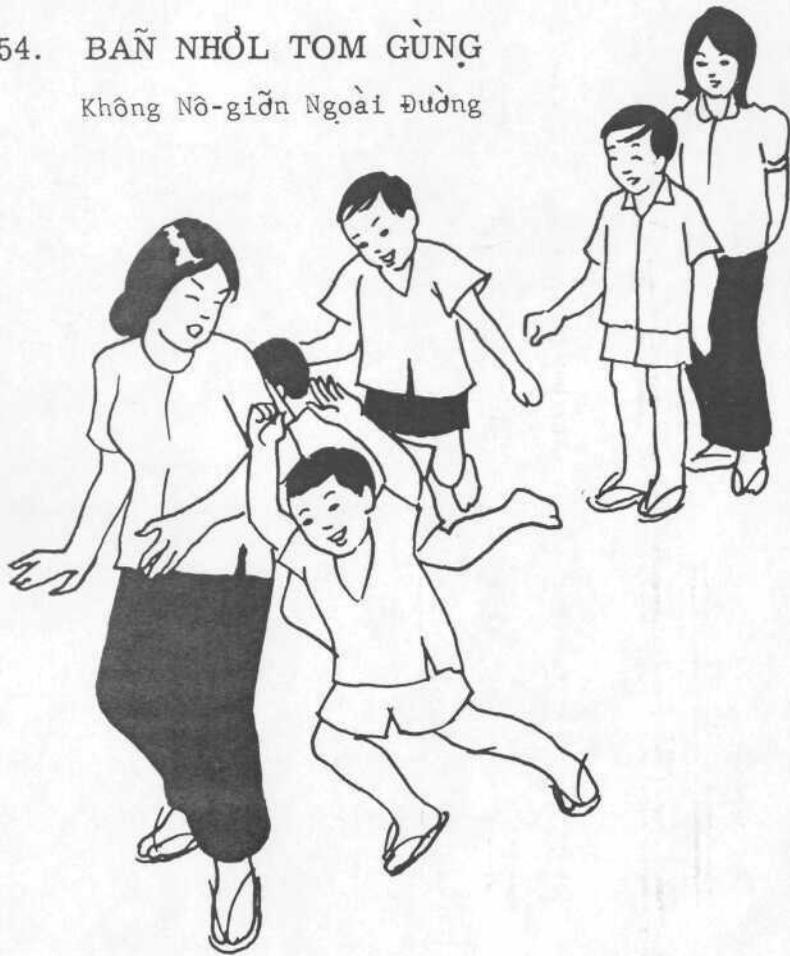
Bàr nă lốt đah ma dê gah gùng.

Hai em sang qua đờng cái.

Hai em đi sát lề đờng bên phải.

54. BÃ NHỎ TOM GỪNG

Không Nô-giễn Ngoài Đường

K' Hồng mơ Ha Lạc gờtip dô mpồl kờnòm
tom ting gờp. .

Dô nã to lớ dề cau lờt gừng.

Hồng và Lạc gặp một bọn trẻ đang rượt nhau.
Một đứa xô vào một người đi đường.

Oh nđai ntoat dề gùl gừng.

Dô sruh rờndeh coh tus.

Rờndeh thàn kup kong.

Kờnòm klàs dề bờta sờrbờng-roh.

Đứa khác chạy ra giữa đường.

Một chiếc xe đạp trờ tới. Xe thắng kíp.

Đứa bé thoát khỏi tai-nạn.

55. LÒT GAN GỪNG

Băng Qua Đường

K' Hồng mở Ha Lạc mớ tus hơ òn mớ khai.

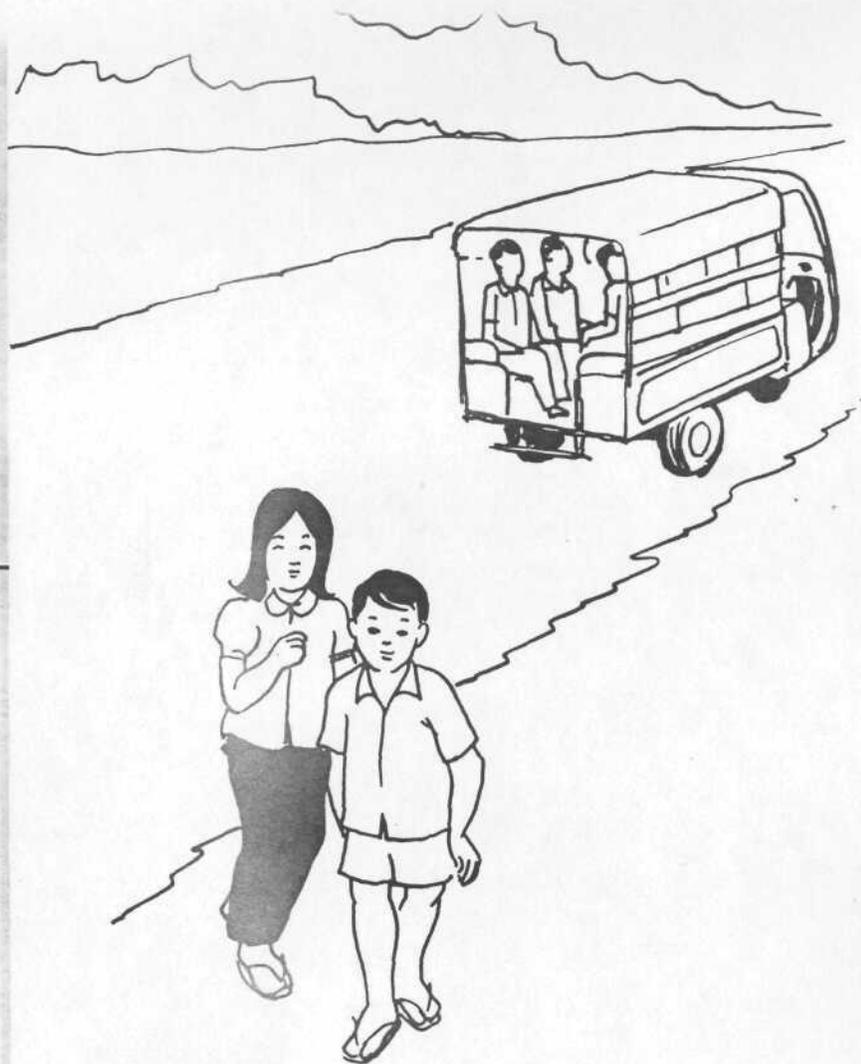
Ha Lạc đơs :

"Ồ bi lòt gan đah ma ih!"

Hồng và Lạc gần tới làng của dì.

Lạc nói:

"Mình qua đường đi chị."

K' Hồng ho :

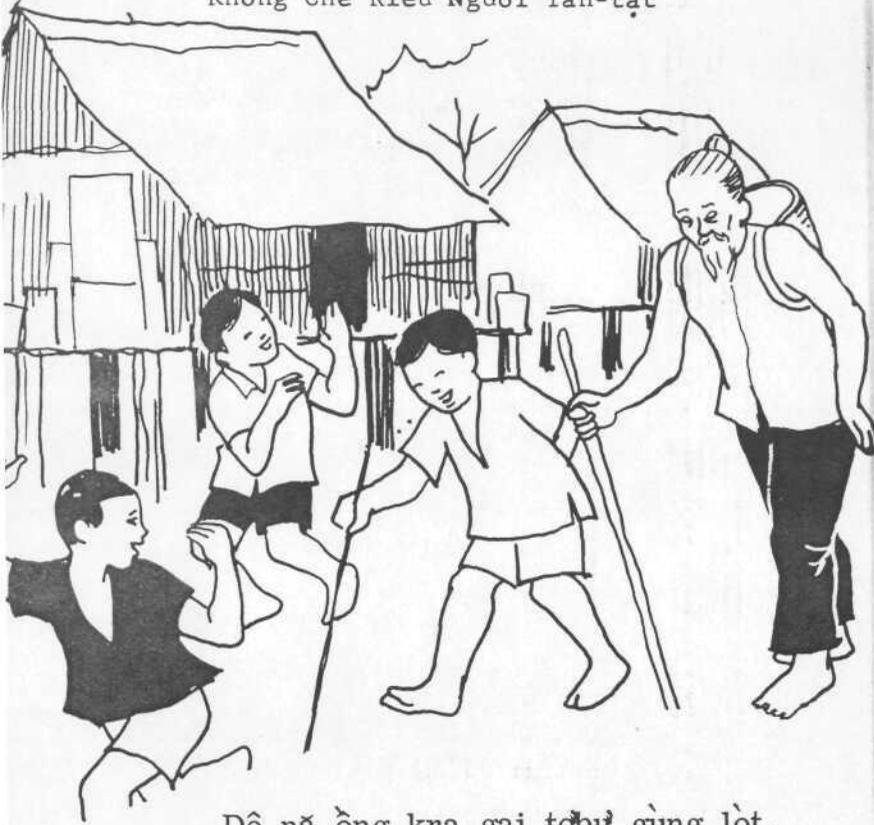
"Lòt gan gừng pal sèn hơ đap,
tờngờ tờn."

Hồng đáp:

"Qua đường phải nhìn trước, ngó sau."

56. BÃN DỜNỜ TỜNHIAL DÊ CAU PÃ-LE

Không Ché Riều Người Tàn-tật

Dô nã ồng kra gai tởbử gùng lờ.

Alã kờnờm ntoat jat.

Bol khai kờt tờnhial dờ ồng kra.

Một ông lão mù chống gậy dò đường đi.

Mấy đứa trẻ chạy theo.

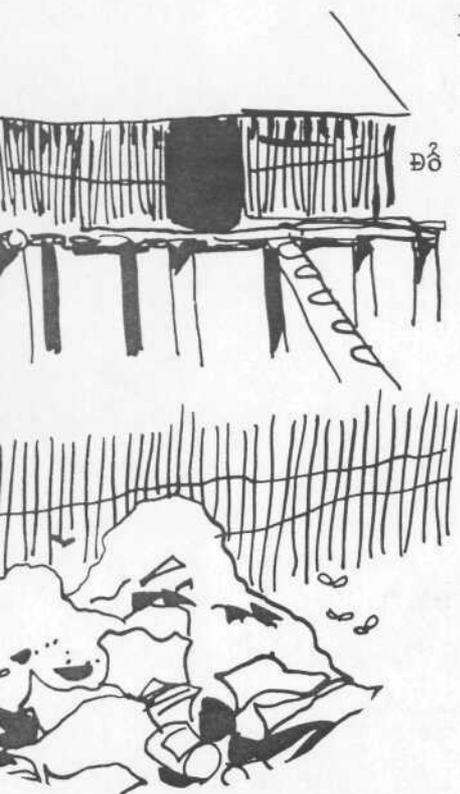
Chúng ché riều ông.

K'Hồng đờs : "Ãn nờac ồng kra jờngỏ.
Alã oh bản kờt tờnhial dờ ồng hờ."

Hồng nời : "Tời-nghiep ông lão mù.
Các em đờng ché riều ông ấy."

57. TUH THUL TOM GỪNG
BỜ NGAN

Đổ Rác Ra Đường Bẩn Lắm

Gỡ gờnru thul, K'Hồng
cong tê đờs mớ oh :

"Hiu do tuh thul tom
gùng bở ngan."

Gặp đống rác, Hồng chỉ tay và nói với em:
"Nhà này đổ rác ra đường, đờ quá."

Lòt dô êt tom gừng, Ha Lặc gờ dô nã
cau đm tuh thul tom thùng.

Ha Lặc đờs mớ bi ur :

"Tuh thul tom thùng behở sồng goh.
ngan sớ bi?"

K'Hồng ho : "Ngan behở."

Đi một quãng đường, Lặc thấy một người đang đổ rác
vào thùng. Lặc nói với chị: "Đổ rác vào thùng,
như vậy mới sạch, phải không chị?"
Hồng đáp: "Phải rồi, em ạ!"

58. BỜ TA CRAP WỎL

Bài Ôn

Oh lớt đah....

Em đi bên

Oh ò ... tom gùl gùng.

Em không ... ngoài
đường.

Oh tuh thul tom.....

Em đổ rác vào

Oh dong kòl cau.....

Em giúp đỡ người

59. TỬ LÒT LAMBRETA

Khi Đi Xe Lam

Dô sruh rònđeh Lambreta rợp lòt.

Ha Làc hào mut tom rònđeh.

K'Hông kờyan oh mở đờs :

"Rònđeh neh bing, he pal gờn dar
tờnở."

Một chiếc xe lam sắp chạy.

Lạc toan bước lên xe.

Hồng giữ em lại và nói:

"Xe đã đầy. Ta nên đợi chuyến sau."

Dar do rònđeh ò oã nac.

K'Hông mở Ha Làc mut tom rònđeh.

Kòp nã nggui dô bã.

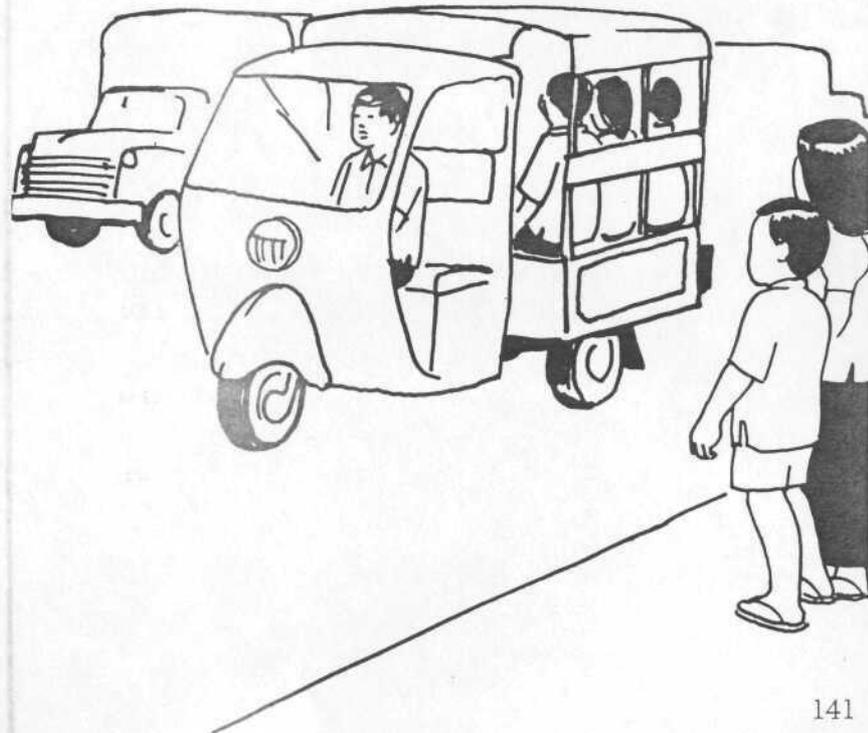
Rònđeh lòt niam tom gùng.

Chuyến xe này không đờng khách.

Hồng và Lạc lên xe.

Mỗi người ngồi một chỗ.

Xe chạy trên đờng êm-thấm.

60. LÒT RÒNDEH BÃN NTÀO DÊ NTÙNG GỜ

Đi Xe Không Đứng
ở Bậc Lên Xuống

Rondeh dờ wờ. Ha Làc sờ
bì ừ mhar hào ròn-deh.

K'Hồng yal :

"Ròn-deh hat ò gờ tiah."

Ha Làc dờs :

"He nà-o dê ntùng ròn-deh kung di."

K'Hồng ho : "Hào nà-o dê ntùng ròn-deh
la sờ-bờng-roh ngan."

Chiếc xe ò ngừng lại. Lạc giục chị lên xe.

Lòng bảo : "Xe chậ-t, đầ-u còn chổ." Lạc nói :

"Ta đứ-ng ở bậ-c xe cũ-ng đượ-c." Hồng đắ-p :

Đứ-ng ở bậ-c xe nguy-hiêm lắ-m, em ạ!"

Dô êt tờn đờ gờs dô sruh ròn-deh ndai tus.

Ròn-deh do ò hat. K'Hồng mở Ha Làc hào
ròn-deh mư-t tom đờlam.

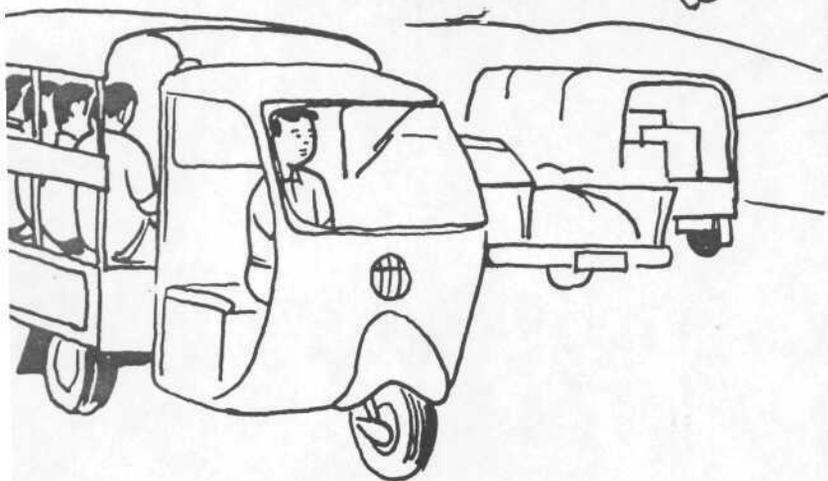
Kòp nã kờnờm nggui dê cờnờng.

Lát sau, một chiếc xe ò khác tới. Xe này thừa
khách. Hồng và Lạc lên xe bứ-c vào trong.

Mỗi em ngò-i một ghé.

61. HÀO RÕNDEH BAÑ TỎLIK TÊ ĐAH BỜĐI

Đi Xe Không Thò Tay Ra Ngoài

Rõndeh ntoat hừ hừ tom gùng.

Ha Làc tởlik tê hờ bờđih sớnio ală phan.

K' Hông sớbac-sớbang hwài tê oh tởmut tom đờlam mớ lah :

"Tữ lỏt rõndeh, ò geh tởlik tê đah bờđih."

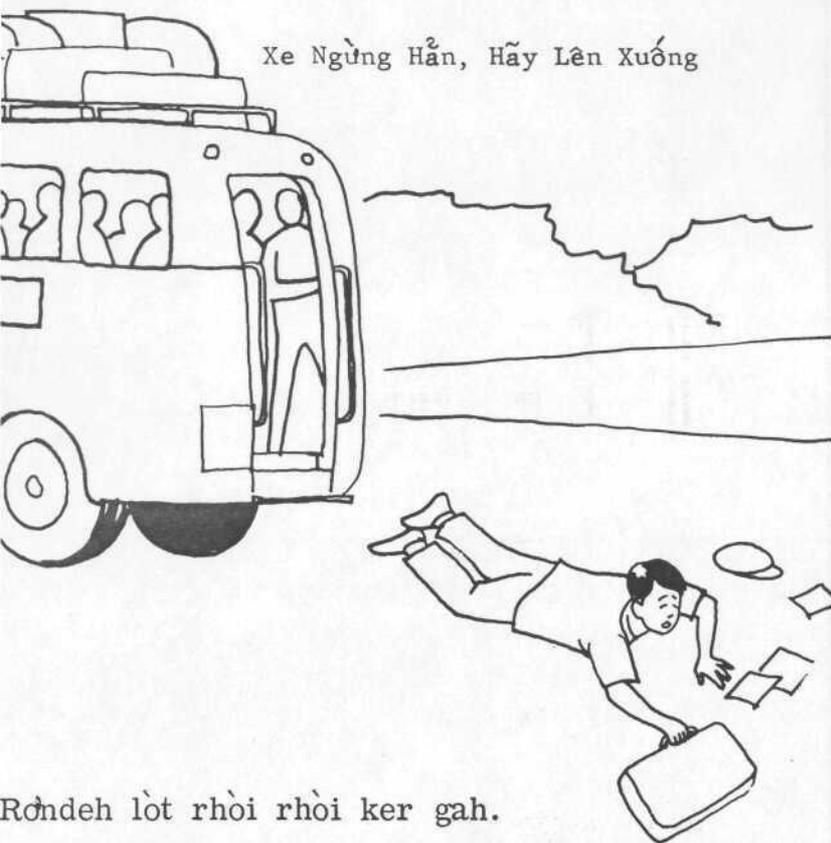
Xe chạy bon-bon trên đờng.

Lạc thò tay ra ngoài chỉ trỏ cảnh-vật. Hông vội cớo tay em vào và bảo: "Khi đi xe, không nên thò tay ra ngoài."

62. RÒNDEH ỒM DỒH GEN SỒNG MÙ GỪH

Xe Ngừng Hẳn, Hãy Lên Xuống

Ròndeh lòt ròi ròi ker gah.

Nisòna dō nã cau ntruc mù.

Khai ntiar jòng dùh gòblup.

Xe từ-từ vào bên.

Một người vội-vã nhảy xuống.

Anh trượt chân, té sấp.

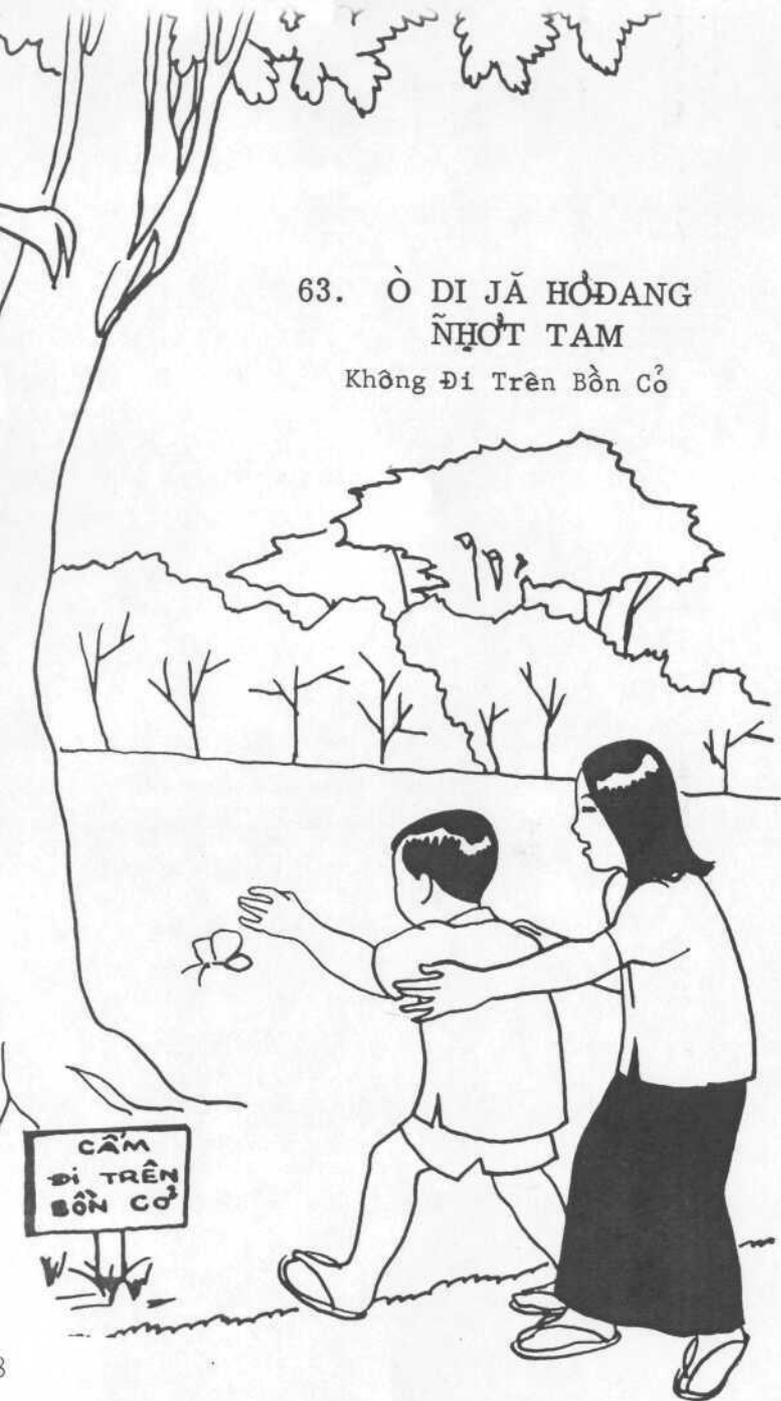
Ròndeh neh ơm ker gah rau.
Cau at ròndeh gòchơt mại.
Alã mpòng ròndeh pò jờh.
Kòp nã mù bớh ròndeh.

Xe ò ã vào bên. Tài-xé tắt máy.
Các cửa xe ðều mở. Mọi người lần-lượt xuống xe.

63. Ồ ĐI JÃ HỒ ĐANG
NHỚT TAM

Không Đi Trên Bồn Cỏ

K'Hồng mơ Ha Lác neh tus tom ðlang
nhớ.

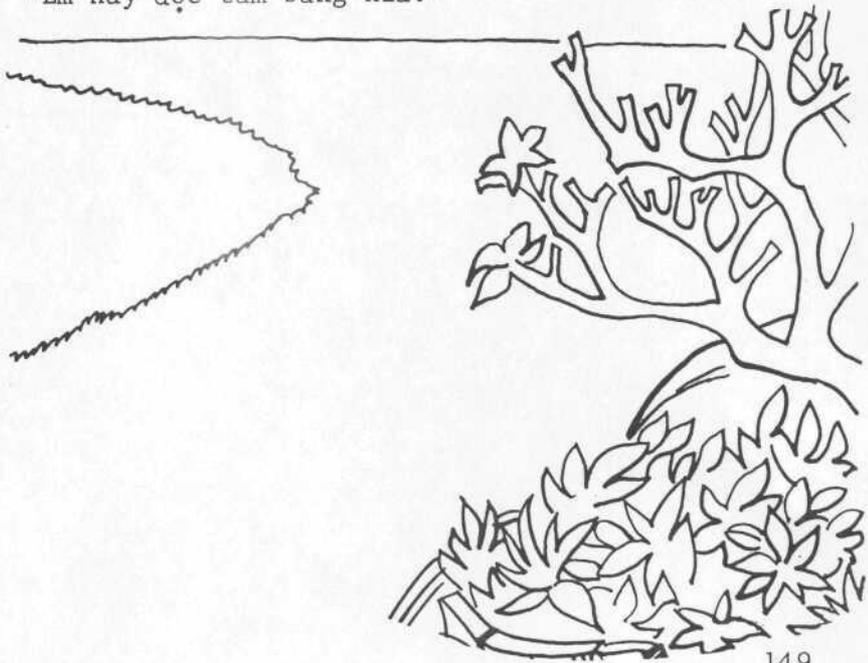
Ha Lác cớ ðoà jã hớ ðang ñhớ ñàng
kup kungkim.

K'Hồng kớryan oh mơ sờ lah :

"Oh sề ã ðe mpan cih ne."

Hồng và Lạc ðã tới quận-ly. Hai chị em vào chơi
trong công-viên. Lạc toan bước lên bồn cỏ bắt
bướm. Hồng cản em lại và bảo:

"Em hãy ðọc tấm bảng kia."

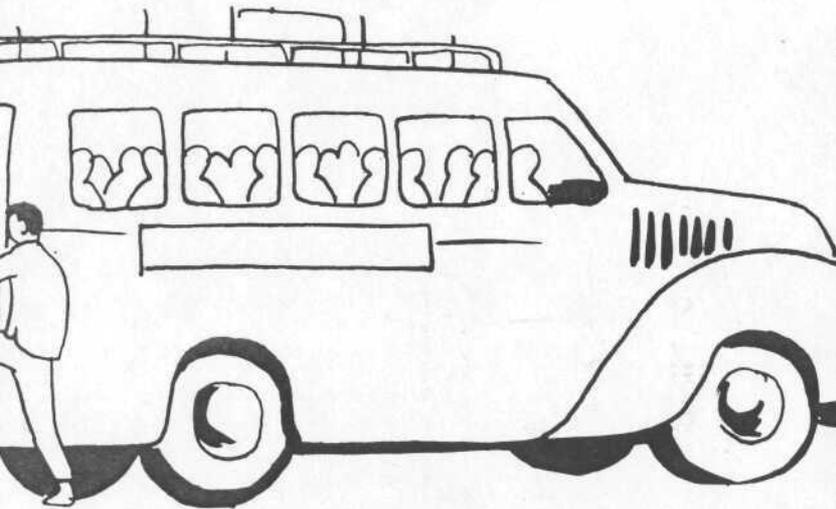
64. BỐTÁ CRÁP WỐL

Bài Ôn

Rõndeh Lambreta neh
....nac.

K'Hồng mở Ha Lạc nàò gờn rõndeh ndai.
Tũ rõndeh òhệt đm, he bãñ....

Xe lam đã ... khách, Hồng và Lạc đứng chờ chuyến
khác. Khi xe chưa ngừng hẳn, ta chớ

Tũ rõndeh ntoat, tởlik.....đah bớđih
sớrbớng-roh ngan.

Khi xe chạy, thò ... ra ngoài rất nguy-hiễm.

